Deoarece în luna august prăznuim Adormirea Maicii Domnului şi pe Sfinţii Martiri Brîncoveni, închinăm acest număr Sfintei Mănăstiri Brîncoveanu de la Sîmbăta de Sus, ctitorie brâncovenească purtătoare a hramului Adormirii Maicii Domnului, vatră de suflet a Părintelui Arsenie Boca şi a Părintelui Teofil Părăian, răscumpărători ai vremurilor întru Hristos şi pilde neîntrecute de duhovnicie ortodoxă românească. Accidentului de la Tanacu (prezentat pe larg în numărul trecut), prin care unii s-au pripit să judece întreg monahismul românesc, îi contrapunem aici icoana călugăriei "de foc", care este lamură de duh a vieţii creştine şi arvună a veşniciei în veacul pământesc.

credinţă
iubire
speranţă

PUNCTE CARDINALE

ANUL XV
NR. 8/176
August
2005
16 PAG. – 20000 lei

PERIODIC INDEPENDENT DE ORIENTARE NAŢIONAL-CREŞTINĂ

Circulaţie în afara României: AUSTRIA, GERMANIA, GRECIA, FRANŢA, ELVEŢIA, SUEDIA, SPANIA, CANADA, STATELE UNITE, AUSTRALIA

DOUĂ PISCURI DUHOVNICEŞTI

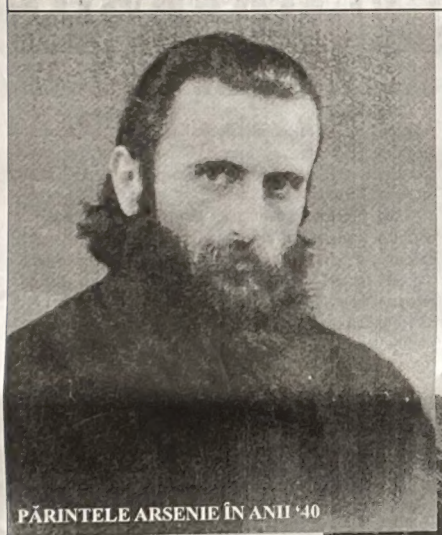

PĂRINTELE ARSENIE ÎN ANII '40

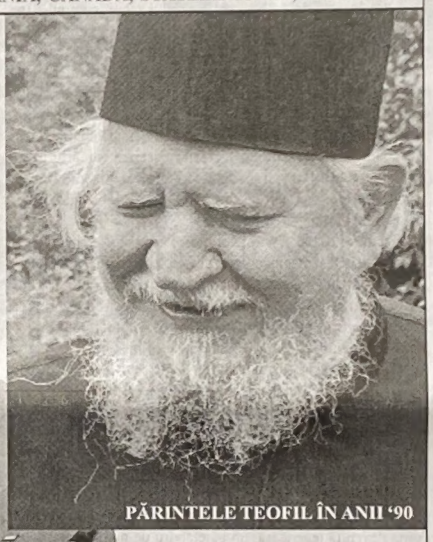

PĂRINTELE TEOFIL ÎN ANII '90

MĂNĂSTIREA BRÂNCOVEANU

Viaţa mănăstirească de la Sîmbăta de Sus stă sub arcul de spiritualitate care se întinde, ca o punte între două veacuri şi milenii, între maiestatea duhovnicească a Părintelui Arsenie Boca, mutat la Domnul în 1989, şi maiestatea duhovnicească a Părintelui Teofil Părăian, care a împlinit în 2003 o jumătate de veac de ostenitoare şi rodnică vieţuire în Sfînta Mănăstire Brâncoveanu. Nu este deloc întîmplător că, în anii din urmă, gîndirea şi pilda duhovnicească a celor doi, pe care editurile creştine s-au întrecut să-i publice în tiraje îndrăzneţe, a lăsat în sufletele tinere o urmă mai adîncă decît tomurile pretenţioase ale multor teologi de catedră. Prestanţa exemplului personal, forţa discursului altoit pe trăire, buna întîlnire dintre credinţă şi cultură, refuzul şabloanelor şi conectarea atentă a tradiţiei cu actualitatea – iată numai cîteva trăsături definitorii pe care cei doi mari înduhovniciţi le au în comun şi de care lumea ortodoxă românească simte o primenitoare nevoie, atît în mediile monahale, cît şi în cele mireneşti. Întruchipînd *realismul duhovnicesc* al Ortodoxiei autentice, în duhul Sfinţilor Părinţi şi sub puterea perpetuu înnoitoare a harului, ei au înfruntat fără preget şi fără complexe urgiile şi provocările veacului, răscumpărînd vremurile în Hristos şi punînd temei renaşterii noastre creştine, în răspărul bezbojniciei comuniste şi neocomuniste, al tuturor maladiilor existenţiale ale „omului recent". Cu toate acestea, ei sînt încă departe de a fi cunoscuţi şi urmaţi pe cît s-ar cuveni, iar de aceea fiecare prilej de rememorare a vieţii şi personalităţii lor este oportun şi binevenit, amendînd uitarea şi nepăsarea unei lumi româneşti despre care îţi vine să te întrebi uneori dacă îşi merită cu adevărat apostolii şi profeţii...

La 10 mai 1929, în curtea Liceului "Avram Iancu" din Brad, şeful de promoţie al absolvenţilor din acel an, tînărul Zian Boca, planta, în cadru festiv, un gorun ce avea să se numească, prin hotărîrea tuturor celor de faţă, "Gorunul lui Zian". Cel ce se născuse în inima Ardealului, la Vaţa de Jos, aproape de Ţebea, unde veghează "Gorunul lui Horea", săvîrşea un gest simbolic, pe care abia astăzi îl putem cîntări în toată semnificaţia lui: nu departe de gorunul marelui mucenic al istoriei neamului nostru se sădea gorunul celui ce avea să fie, sub numele călugăresc de Arsenie (în gr.: "cel plin de bărbăţie"), marele mărturisitor harismatic al credinţei strămoşeşti, din mijlocul şi în răspărul unui "secol nebun".

După ce va studia Teologia şi Artele Frumoase, dar va audia cu pasiune şi cursuri de Medicină, Zian Boca va deveni diacon celib în 1935, iar în 1939 va lua calea Athosului, unde a petrecut 3 luni, pregătindu-se pentru călugărie. Se spune că acolo ar fi dat de un duhovnic aspru, care i-a zis: "Mă, tu nu eşti în stare de nimic! Nici la măturat nu eşti bun!", la care tînărul şi-a spus în sinea lui: "Aici e de mine, la ăsta stau!". Încă din prima tinereţe se simte la el vocaţia asumată a celui ce mai tîrziu avea să proclame: „Măi, nu toţi cei din lume se prăpădesc, nici toţi cei din mănăstire se mîntuiesc... Unii dintre călugări nu sînt călugări, ci cuiere de haine călugăreşti... De vrei să te faci călugăr, fă-te ca focul!".

Este închinoviat la mănăstirea Sîmbetei de Sus, în vara aceluiaşi an, pentru ca în anul următor să fie tuns în monahism şi să înceapă ceea ce s-a numit "mişcarea de reînviere duhovnicească de la Sîmbăta", acea "bulboană spirituală uriaşă" în faţa căreia un Nichifor Crainic exclama: "Ce vreme înălţătoare cînd toată ţara lui Avram Iancu se mişca în pelerinaj, cîntînd cu zăpada pînă la piept, spre Sîmbăta de Sus, ctitoria voievodului martir [Constantin Brâncoveanu]!". În paralel, aducînd cu sine manuscrisele trebuincioase de la Sf. Munte Athos şi stăruind pe lîngă Părintele Dumitru Stăniloae, va fi un adevărat ctitor al *Filocaliei* româneşti, căreia îi va realiza şi coperta. Pe fondul acestei efervescenţe spirituale, îi scria unui fost coleg de liceu: "M-am înhămat la carul unui ideal cam greu: transformarea omului în Om, fiul mai mic al lui Dumnezeu şi frate al Fiului Său mai mare. Însă toate idealurile mari au în ele ceva paralizant: nu te lasă să te preocupi de nimicurile acestei vieţi".

Vremurile se precipitau, iar comunismul ateu îşi înfigea tot mai adînc ghearele în trupul ţării. Ajutîndu-i creştineşte pe luptătorii anticomunişti din Munţii Făgăraşului, Părintele Arsenie intră în vizorul Securităţii, fiind arestat pentru prima oară în 1948. Strămutat forţat de la Sîmbăta la Prislop, devine acolo stareţ, iar după ce sălaşul s-a transformat în mănăstire de maici, a rămas ca duhovnic, pînă în 1959, cînd comuniştii au risipit obştea. Între timp mai fusese încă o dată arestat şi dus la Canal, unde a stat aproape un an întreg. A urmat pribegia la Bucureşti, unde a fost ţinut în marginalitate, ca simplu pictor bisericesc, mereu sub ochiul clînos al puterii. În ultima parte a vieţii avea să se lege mult de două locuri: Drăgănescu (unde a pictat biserica timp de 15 ani, începînd din 1968, lăsîndu-ne o adevărată – şi unică în felul ei – "predică în imagini") şi Sinaia (unde, din 1969, şi-a avut chilia şi atelierul de pictură, unde obişnuia să se retragă tot mai des, şi unde a şi închis ochi, în pragul iernii lui 1989 [1], în vîrstă de 79 de ani).

(continuare în pag. 2)

DOUĂ PISCURI DUHOVNICEŞTI

(urmare din pag. 1)

Principalele scrieri care au rămas de la Părintele Arsenie (şi care multă vreme au circulat "pe sub mînă", în dactilograme, uneori fără semnătura sa) s-au editat după 1990, de la *Cărarea Împărăţiei* şi pînă la recentul volum de referinţă *Părintele Arsenie Boca – mare îndrumător de suflete din secolul XX. O sinteză a gîndirii Părintelui Arsenie în 800 de capete*, realizat de Ioan Gânscă, cu sprijinul Părintelui Arhimandrit Teofil Părăian. Cuvîntul lui ne petrece spre vămile altor vremi şi ne descoperă poarta de lumină a Împărăţiei, amintindu-ne mereu că "Neamurile au un destin ascuns în Dumnezeu. Cînd îşi urmează destinul, au apărarea lui Dumnezeu. Cînd şi-l trădează, să se gătească de pedeapsă!".

Din păcate, anul trecut, la împlinirea a 15 ani de la strămutarea la cele veşnice a omului care a schimbat, în inima secolului XX, faţa monahismului nostru ortodox, s-a făcut prea puţin pentru cinstirea memoriei sale. Însă cu sau fără girul pietăţii noastre curente, Părintele Arsenie Boca, duhovnic şi clarvăzător intrat în legendă, mare trăitor, dar şi mare învăţat, teolog şi pictor de icoane, rămîne "un fenomen unic în istoria monahismului românesc" (D. Stăniloae). Mutat la cele veşnice cu puţin înainte de prăbuşirea vechiului regim comunist (pe care se spune că o şi profeţise), Părintele Arsenie odihneşte sub cetinile de la Prislop, mănăstirea unde fusese mai întîi surghiunit de comunişti şi care a sfîrşit prin a-i deveni vatră de suflet. Urmele lui rămîn neşterse în spiritualitatea ortodoxă românească, sfinţind toate locurile pe unde s-a perindat, din Făgăraş în Haţeg şi de la Sinaia la Bucureşti. "Din cîţi oameni am cunoscut eu şi care au lucrat în Biserică – mărturiseşte Părintele Teofil Părăian – socot că Părintele Arsenie Boca a fost cel mai de vîrf, culmea vieţuitorilor şi propovăduitorilor din contemporaneitatea noastră".

Şi cine altul l-ar fi putut defini pe Părintele Arsenie într-un stil mai succint şi mai inconfundabil decît acelaşi Părinte Teofil: „Cîndva stăteam în faţa unei icoane făcute de Părintele Arsenie, la Bucureşti, pentru mănăstirea noastră, o icoană cu Adormirea Maicii Domnului... Stăteam în faţa acestei icoane şi o prezentam unui cadru universitar de la Sibiu, şi zic: «Eu cred că Părintele Arsenie este un geniu». Şi respectivul spune: «Asta înseamnă că are o cultură perfectă şi încă ceva». Şi zic eu: «Nu ştiu dacă are o cultură perfectă, dar sînt sigur că are încă ceva». Asta a fost Părintele Arsenie..."

Spre sfîrşitul lui august 1942, pe vremea cînd Părintele Arsenie, deşi încă destul de tînăr, generase deja mişcarea duhovnicească de la Sîmbăta şi începea să-şi dobîndească faima devenită legendară, un băieţandru de numai 13 ani, pe nume Ioan, răsărit din marele rezervor de credincioşie şi bunăcuviinţă al satului românesc de altădată, bătea cu rîvnitoare candoare la poarta mănăstirii brîncoveneşti, ca să ceară cuvînt de îndrumare, cu gîndul de a se călugări. Părintele Arsenie nu-l tratează ca pe un ţînc, ci pare să fi intuit din capul locului în micul nevăzător un mare văzător cu duhul, care avea să-i şi fie cel mai de seamă ucenic şi urmaş. Călugăria rămînea s-o capete la o vîrstă mai coaptă, dar i se încredinţează deja taina "rugăciunii cu care se mîntuiesc călugării" [2], marele rugător învăţîndu-l cum s-o spună "cu gîndul şi lipită de respiraţie": "între respiraţii să zic: «Doamne»; trăgînd aerul în piept să zic: «Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu»; şi apoi, dînd aerul afară din piept, să zic: «miluieşte-mă pe mine, păcătosul!»". Tînărul ascultă sfatul şi îşi însuşeşte metoda, trăieşte străluminarea şi bucuria rugăciunii, pune temei mistic nezdruncinat desăvîrşirii sale viitoare.

După ce urmează calea firească a formării intelectuale (luîndu-şi bacalaureatul în 1948, la Timişoara, şi licenţa în Teologie în 1952, la Sibiu), tînărul dă curs chemării pe care o simţise încă din pruncie şi, la 1 aprilie 1953, intră în obştea călugărească a Mănăstirii Brîncoveanu de la Sîmbăta de Sus, devenind monah în 15 august 1953, cu numele de Teofil (în gr.: "iubitorul de Dumnezeu") şi ierodiacon în 15 august 1960. 23 de ani mai tîrziu, în 13 mai 1983, de praznicul „Izvorului Tămăduirii", va fi hirotonit preot şi hirotesit duhovnic, iar în 8 septembrie 1988, de praznicul Naşterii Maicii Domnului, va primi şi rangul de arhimandrit, cu care străluceşte pînă în ziua de azi.

Părintele Arsenie îşi ducea de-acum crucea prigoanelor şi bejeniilor, dar duhul lui continua să străjuiască sfinţitor lavra Sîmbetei făgărăşene, iar Părintele Teofil a avut şansa unei alte călăuze încercate, vrednicul de pomenire Părinte Arhimandrit Serafim Popescu, neasemuitul "odihnitor de oameni".

Dacă înainte de 1989, personalitatea şi lucrarea Părintelui Teofil a fost mai degrabă circumscrisă în aria Sîmbetei şi a împrejurimilor, sub un regim făţiş ostil propovăduirii valorilor religioase, după 1989 marele duhovnic a ţîşnit ca un far lumină, strălucind de-a lungul şi de-a latul întregii ţări cu "tinereţea fără bătrîneţe" a cuvîntului mărturisitor şi ajungînd, în scurtă vreme, alături de regretatul Părinte Galeriu, cel mai mai de seamă bogoslov în carne şi oase al României postcomuniste. N-a pregetat să se deplaseze şi să vorbească, mai ales la solicitările tinerilor, în toate colţurile ţării, dar îndeosebi în marile centre universitare, iar de pe la jumătatea anilor '90 cărţile sale au început să apară una după alta, statornicindu-i definitiv învăţătura în conştiinţa creştină a României contemporane, ba faima sa mergînd şi dincolo de hotarele ei (*cf.*, de pildă, „Cuvîntul de preţuire" al Î. P. S. Nicolae din fruntea acestui nou volum). Prea Cuvioşia sa a avut şi are iscusinţa de a se aşeza mereu harismatic în punctul de convergenţă ziditoare al Credinţei cu Cultura [3], ştiind să apere tradiţia fără a ignora complexitatea modernităţii, să formeze sufleteşte fără să deformeze intelectual, să afirme ferm Ortodoxia fără să dispreţuiască valorile neortodoxe ale creştinătăţii, să vorbească în acelaşi timp simplu, dar subtil, patetic, dar raţional, cu gravitate, dar şi cu umor [4], găsind întotdeauna tema, tonul şi nuanţa pe potrivă, ca un ales al Logosului (într-o vreme tot mai pîndită de primejdia logoreei lumeşti), redînd cuvîntului forţa lui originară şi ideii tensiunea sacră a dinamismului sofianic.

Cer îngăduinţa de a-mi exprima aici, într-o notă mai personală, nemînguierea (care este şi a multor altora din generaţia mea) de a nu fi ajuns să-l cunosc pe Părintele Arsenie Boca în carne şi oase. (M-am dus o dată, plin de bune nădejdi, la Drăgănescu-Mihăileşti, unde încă lucra la pictura bisericii, dar sfinţia sa tocmai plecase la Sinaia... iar apoi... „timpul n-a mai avut răbdare"...) Citind însă cărţile sau luînd parte cu semeritate discreţie la conferinţele recente ale vrednicului său urmaş sîmbetean, am retrăit ca şi aievea, în mai multe rînduri, adînca înfiorare pe care am simţit-o pe la începutul anilor '80, cînd, călăuzit de nepreţuitul meu prieten Grigore Moga, am păşit cu sfială în vatra monahală de la Sîmbăta de Sus, unde am avut şansa şi bucuria de a-l cunoaşte pe Părintele Teofil. Nu mai văzusem niciodată pe cineva cu atîta forţă duhovnicească şi îmi amintesc, pe de altă parte, cît de impresionat am rămas, printre altele, de faptul că Prea Cuvioşia sa era perfect avizat asupra misticilor spanioli (Sfîntul Ioan al Crucii şi Sfînta Teresa de Ávila), pe care eu abia îi descoperisem pe atunci cu tinerească încîntare şi pe care îmi propusesem deja să-i traduc (ceea ce n-am reuşit decît în parte şi abia mult mai tîrziu [5]). Iar cîţiva ani după aceea, nu mică mi-a fost mirarea că, revenind la Sîmbăta, bunul părinte, care m-a recunoscut îndată după voce, nu numai că reţinuse numele unui nevrednic ca mine, dar îşi amintea şi fiecare detaliu al discuţiei pe care o purtasem!

Deşi simplă, discretă şi – pentru păcatele mele – nemaireînnoită ca atare de atunci, dubla întîlnire faţă către faţă cu Părintele Teofil a rămas pentru mine una dintre acele *întîlniri esenţiale* de care Dumnezeu ne face parte pe traseul unei vieţi [6].

Tinerilor de azi mă simt dator să le spun: ***Fiţi mai puţin sfioşi şi mai smeriţi decît mine, bucuraţi-vă că sînteţi trăitori în aceeaşi vreme cu Părintele Teofil şi nu pregetaţi să vă împărtăşiţi din cuvîntul preaputernic al Prea Cuvioşiei sale, care face pîrtie în cer neamului nostru românesc!***

Venind în întîmpinarea tuturor celor ce simt nevoia unei călăuziri duhovniceşti iscusite şi actuale, cartea de faţă (mai ales prin strădania neobositului Fabian Anton, care ne-a pus la dispoziţie textele de bază), este astfel alcătuită încît să cuprindă, într-un număr nu prea mare de pagini, ceea ce Părintele Teofil numeşte undeva „punctele cardinale ale Ortodoxiei", cu accent pe rînduiala liturgică şi pe progresul duhovnicesc. Adresate, principial, tuturor categoriilor de credincioşi, cuvintele de folos ale marelui duhovnic de la Sîmbăta de Sus au totuşi o aplecare aparte spre tineri, care reprezintă nu doar prezentul, ci şi viitorul înviedricirii ortodoxe româneşti.

Cînd Dumnezeu a dăruit unui neam părinţi îmbunătăţiţi de talia unui Arsenie Boca sau a unui Teofil Părăian, un asemenea dar cinsteşte, însă şi obligă, chemînd la răscumpărarea vremurilor prin credinţă. *Punctele cardinale ale Ortodoxiei* constituie mărturia îmbucurător-odihnitoare a chemării şi a putinţei de a ne înălţa, ca inşi şi ca neamuri, din veacul de întuneric al Răsăritului de jos spre vecii de lumină ai Răsăritului de Sus.

Răzvan CODRESCU

(În curs de apariţie la vol. Punctele cardinale ale Ortodoxiei. Îndrumar duhovnicesc, al Părintelui Arhimandrit Teofil Părăian, în curs de apariţie la Editura "Lumea Credinţei" din Bucureşti)

Note:

[1] Fatidic acest an (ce avea să se încheie în baia de sînge prin care a fost abolit vechiul regim comunist), an în care monahismul ortodox românesc şi-a pierdut în primăvară (30 martie) cea mai mare figură culturală (N. Steinhardt, devenit din 1980 Monahul Nicolae de la Rohia) şi în toamnă (28 noiembrie) cea mai mare figură duhovnicească (Părintele Arsenie Boca, considerat ani de-a rîndul un adevărat sfînt în viaţă)!

[2] Aşa îi plăcea Părintelui Arsenie să numească *Rugăciunea isihastă*, căreia i se spune în multe feluri (*Rugăciunea lui Iisus*, *Rugăcinea minţii*, *Rugăciunea inimii*) şi pe care Părintele Teofil preferă s-o denumească "Rugăciunea de toată vremea".

[3] Urmînd creator, şi pe linia aceasta, învăţătura Părintelui Arsenie (ce se întîlneşte în multe privinţe şi cu cea a monahului Nicolae de la Rohia, un alt primenitor harismatic al discursului ortodox contemporan): „Precum urmărim o armonie între facultăţile sufleteşti, tot aşa trebuie să urmărim o armonie şi între cunoştinţele din cît mai multe domenii, precum şi o sinteză a acestora cu viaţa. Multa ştiinţă îl apropie pe om de Dumnezeu; puţina ştiinţă îl îndepărtează şi de ştiinţă, şi de Dumnezeu. Iar omul atîta preţuieşte cîtă apropiere de Dumnezeu şi-a cîştigat în sine".

[4] Prefaţatorul acestui volum, tînărul teolog Mihail George Neamţu, îl califică inspirat drept *zoon gelastikon* (ceea ce, într-o traducere mai liberă, va să zică "fiinţă aducătoare de bucurie", care ştie *să se bucure* şi *să îm-bucure* totdeodată, să rîdă *paideic* şi *exorcizator* cu acel "rîs al patriarhilor" despre care teologul Teodor Baconsky a scris o carte întreagă, încă insuficient înţeleasă şi preţuită la noi de o anume habotnicie mohorîtă, cuibărită uneori şi pe la case foarte înalte...).

[5] *Cf.* San Juan de la Cruz/Sfîntul Ioan al Crucii, *Noche oscura del alma/Noaptea întunecată a sufletului*, Editura Anastasia, Bucureşti, 1997, şi Sfîntul Ioan al Crucii, *Integrala operei poetice, cu textul spaniol original şi cu fragmente din comentariile teologice în proză*, Editura Christiana, Bucureşti, 2003.

[6] Şi cu atît mai mare este părerea mea de rău că mulţi ani mai tîrziu, sub un alt nume (publicistic), cu care semnez penitent şi rîndurile de faţă, am ajuns să-l mîhnesc pe Părintele cu o nefericită scăpare de condei şi cu o inabilă expresie a dragostei mele faţă de dumnezeiasca frumuseţe a poeziei Zoricăi Laţcu (Maica Teodosia), în care s-ar fi cuvenit să mă (re)întîlnesc *cu totul altfel* cu marele înduhovnicit... Azi nădăjduiesc că bunul părinte a înţeles şi m-a iertat, însă eu însumi n-am să mă iert niciodată.

POEZII DE ZORICA LAȚCU (MAICA TEODOSIA)

iubite şi recitate tinerilor de către Părintele Teofil de la Sîmbăta

Te port în mine

Te port în suflet, ca pe-un vas de preţ,
Ca pe-o comoară-nchisă cu peceţi,
Te port în trup, în sînii albi şi grei,
Cum poartă rodia sămînţa ei.
Te port în minte, ca pe-un imn sfinţit,
Un cîntec vechi, cu crai din Răsărit.
Şi port la gît, nepreţuit şirag,
Strînsoarea cald-a braţului tău drag.
Te port în mine tainic, ca pe-un vis,
În cer înalt de noapte te-am închis.
Te port, lumină rumenă de zori,
Cum poartă florile mireasma lor.
Te port pe buze, ca pe-un fagur plin,
O poamă aurită de smochin,
Te port în braţe, horbote subţiri,
Mănunchi legat cu grijă, fir cu fir.
Cum poartă floarea rodul de cais,
Adînc te port în trupul meu şi-n vis.

Epitalam

Iată, fecioare din Chios, răsare Luceafărul serii.
Marea e lină, văzduhul e greu de miresmele verii.
Torţele ard luminos şi răsună de cîntece casa;
Doris, frumosul pescar, în iatac îşi aşteaptă mireasa.

Vîntul suspină prin ierburi, şi murmură marea căruntă,
Mîndre fecioare din Chios, să ziceţi cîntarea de nuntă.

Tu erai cea mai frumoasă din hora fecioarelor noastre.
Mulţi cunoscut-au puterea privirilor tale albastre,
Mulţi au dorit trupul alb şi buzele dulci ca o floare,
O, Kalliroe, tu ştii că pe mulţi azi în suflet îi doare!

Vîntul suspină prin ierburi, şi murmură marea căruntă,
Mîndre fecioare din Chios, să ziceţi cîntarea de nuntă.

Doris, frumosul pescar, are-o luntre cu zece vintrele,
Albe – şi mrejele lui totdeauna sînt grele.
Glasul lui dulce în noapte departe pe apă răsună,
Părul lui moale luceşte, cînd trece sub raza de lună.
Vîntul suspină prin ierburi, şi murmură marea căruntă,
Mîndre fecioare din Chios, să ziceţi cîntarea de nuntă.

Doris, deschide, deschide, să intre mireasa în casă!
Tu ai să-i smulgi de pe faţă frumosul ei văl de mătasă.
Noi o să ducem la temple miresme curate şi miere,
Pentru Hymen Hymenaios, Athene şi vajnica Here.

Vîntul suspină prin ierburi, şi murmură marea căruntă,
Mîndre fecioare din Chios, să ziceţi cîntarea de nuntă.

Zeus, stăpînul cel drept, să vă dea din belşug fericire.
Zile senine de muncă să cereţi, şi nopţi de iubire.
Braţele albe să fie un leagăn de dulce-alintare,
Pentru micuţul ce vine ca preţ al durerii amare.

Vîntul suspină prin ierburi, şi murmură marea căruntă,
Mîndre fecioare din Chios, să ziceţi cîntarea de nuntă.

Nu vei mai merge cu noi în cîmpiile ude de rouă,
O, Kalliroe, de-acum vei intra în viaţa cea nouă!
Buzele noastre surîd, dar de lacrimi ni-s genele pline,
Cînd vă urăm cu iubire un ultim: Rămîneţi cu bine!

Tace şi vîntul în ierburi, şi tace şi marea căruntă,
Mîndre fecioare din Chios, sfîrşit-am cîntarea de nuntă.

Filă din Acatist

Bucură-te, leagăn alb de iasomie,
Către care-n roiuri fluturii coboară,
Bucură-te, raza stelei din vecie,
Şipot care curge lin cu apă vie,
Bucură-te, Maică pururea Fecioară,
Dulcea mea Marie.

Bucură-te, floare fără de prihană,
Albă ca argintul nopţilor de vară,
Spicul cel de aur veşnic plin cu hrană,
Mirul care vindeci orice fel de rană,
Bucură-te, Maică pururea Fecioară,
Ploaia cea de mană.

Bucură-te, brazdă plină de rodire,
Munte sfînt, în care s-a-ngropat comoară,
Bucură-te, cîntec tainic de iubire,
Clopot de chemare, cîntec de mărire,
Bucură-te, Maică pururea Fecioară,
Blîndă fericire.

Bucură-te, mărul vieţii care-nvie,
Pomul greu de roadă-n plină primăvară.
Bucură-te, iarăşi, ţărm de bucurie,
Dintru care curge miere aurie,
Bucură-te, Maică pururea Fecioară,
Sfînta mea Marie.

Ectenie

Pentru ca iubirea noastră să-nfloreasca,
Albă cum e crinul Bunelor Vestiri,
Pentru ca mlădiţa dragostei să crească,
Plină de miresme, dulce de rodiri;
Pentru ca din neaua grea de peste iarnă
Rod de viaţă caldă iarăşi să legăm,
Pentru ca lumina peste noi să cearnă,
Domnului să ne rugăm.

Pentru ca să-şi verse binecuvîntarea,
Ca un zvon de vînturi line, peste noi,
Pentru ca în suflet să-i simţim chemarea,
Cînd plecăm genunchii, seara, amîndoi;
Pentru ca-n iubirea Lui să ne-mpreune,
Cînd, cuprinşi de patimi, numele-I strigăm,
Pentru ca-n vecia Lui să ne cunune,
Domnului să ne rugăm.

Pentru ca belşugul ţarinilor grele
Să ne facă traiul rodnic şi umil,
Pentru ca răsfrîngeri din surîs de stele
Să sclipească-n lacrimi ochii de copil;
Pentru ca sudoarea să ne miruiască
Şi-n lumina morţii viaţa s-o cercăm,
Pentru ca din muncă pacea să rodească,
Domnului să ne rugăm.

Pentru ca-n mulţimea îndurării Sale
Însuşi să-şi pogoare pasul către noi,
Pentru ca să-I ducem sufletul în cale,
Cu miros de smirnă şi cu ramuri moi;
Pentru ca-n lumina alb-a dimineţii,
Din strînsoarea cărnii să ne dezlegăm,
Şi-ntr-un pas să trecem pragul larg al vieţii,
Domnului să ne rugăm.

(Pe fundalul paginii: Părintele Teofil recitând din poeziile Maicii Teodosia)

◆ note de lectură ◆ note de lectură ◆ note de lectură ◆ note de lectură ◆ note de lectură ◆ note de lectură ◆ note de lectură ◆

NU DOAR *STILUL BRÂNCOVENESC*, CI ŞI *MODELUL BRÂNCOVENESC*

De mai mulţi ani, după1989, suntem ţinta unei insistente oferte de manuale de istorie alternative. Nimic nou sub soare: curând după 1944 a apărut şi s-a impus pentru o vreme o "istorie alternativă" elaborată de Roller, iar ecourile ei nu s-au stins nici până acum. Este în toate acestea o luptă pentru impunerea în conştiinţa publică a unor noi modele, diferite şi chiar opuse celor tradiţionale, pe fondul afirmării unui "vid" în acest domeniu. În asemenea momente, apariţia unei lucrări monografice de mare ţinută şi seriozitate profesională este un semn că modelele tradiţionale îşi păstrează vigoarea şi fecunditatea. Ne referim la volumul *Martirul Sfinţilor Brâncoveni*, realizat de Fundaţia Sfinţilor Martiri Brâncoveni şi tipărit de Editura Sophia & Editura Cartea Ortodoxă (Bucureşti, 2005, 542 pagini).

Serghei Marcov, directorul Institutului de Studii Politice din Moscova, într-un interviu acordat d-nei Florentina Dolghiu, după un verdict tranşant: "Toţi mint. Asta e treaba politicienilor. Dar mint şi ziariştii...", adăuga: "Spun întotdeauna studenţilor mei din Rusia: citiţi cărţi groase fără poze... şi veţi avea dreptul la păreri personale" (*Magazin Istoric*, iunie 2005, p. 23). Lucrarea publicată de Fundaţia Sfinţilor Martiri Brâncoveni este într-adevăr o carte groasă. Şi este chiar şi o carte "fără poze": ilustraţiile din volum (peste 150) sunt de fapt documente istorice şi ne fac să trăim un pic din lumea Brâncoveanului: oamenii din apropierea lui, cei dimpotriva lui, medaliile pentru a căror batere a fost învinuit, o parte din numeroasele sale săbii cu destin straniu şi chiar reproducerea unor însemnări autografe ale domnitorului, inclusiv o semnătură din 25 martie 1714 (v. p. 270) – a doua zi după primirea firmanului de mazilire! Şi e vrednic de îndelungă privire chipul Banului Grigore, cel din urmă purtător pe linie bărbătească al numelui Brâncoveanu, şi al soţiei sale, Safta (v. pp. 465 şi 466).

Unora, superficiali sau deranjaţi în interesele lor, geniile, eroii şi sfinţii le trezesc spaime şi antipatii – aşa, de pildă, este astăzi cu Eminescu, Mihai Viteazul sau Ştefan cel Mare. Aşa a fost, încă din vremea lui, şi cu Constantin Vodă. Citind *Martiriul Sfinţilor Brâncoveni*, vom avea însă „dreptul la păreri personale" şi chiar la convingeri bine întemeiate. Pentru că e o carte nu numai scrisă cu profesionalism, ci şi dăruită cu har. Ea este nu numai „un îndemn pentru toţi creştinii ortodocşi români... de a zăbovi cu mintea şi inima la modelul dat nouă de Dumnezeu prin mărturia Sfinţilor români" (p. 532), ci şi ceva mai mult: „ne-am propus", spune d-l L. S. Desartovici în *Cuvântul înainte*, „ca prin redactarea cărţii de faţă să închegăm un itinerariu care să înlesnească apropierea de taina mucenicieI Sfinţilor Brâncoveni" (p. 63). Acest mod de abordare a vieţii sfinţilor corespunde cu totul ideii cu care a pornit părintele Seraphim (Rose) de la Platina-California la publicarea unor vieţi de sfinţi în revista *The Orthodox Word* (în anii 1970-1980): în vieţile sfinţilor putem vedea pe Hristos lucrând în continuare în lume. Îl întâlnim direct pe Hristos. Mucenicia Brâncovenilor nu a fost un act al curajului personal sau al „disperării" în faţa inevitabilului, nu ţine nici de stoicism, nici de *Übermensch* – ea este expresia unei vieţi întregi, a fost rezultatul ei apoteotic. Sunt fapte incontestabile care vorbesc în acest sens, adunate aici la un loc. În scrisoarea adresată românilor braşoveni din Şchei (din 5 iulie 1701, cu 13 ani înainte de mucenicia sa), domnitorul, îndemnându-i cu vorbe bine cântărite să-şi păstreze credinţa strămoşească, adaugă şi o notă de asprime: „... încredinţaţi suntem că Dumnezeu unora ca acestora, care ocărăsc şi nu cinstesc legea întru care s-au pomenit şi înaintea lui Dumnezeu s-au făgăduit, cu degrabă le va răsplăti, că de multe ori aceasta am văzut, că cei ce-şi lasă legea şi poftesc alta, iau plată de la Dreptul Judecător Dumnezeu...". A scris aici pe-ndelete tocmai ce va trebui să spună repede şi cu promptitudine în august 1714 fiului său mai mic (în vârstă de 16 ani), care începuse să şovăie – „mai bine să moară în legea creştinească, decât să se facă păgân turc" (p. 368). Alt reper: scrisoarea domnitorului către Patriarhul Hrisant Notara. Fiica mai mare, Stanca, în vârstă de 28 ani, a murit de o pneumonie galopantă pe 15 martie 1714. Iată ce scria Brâncoveanul, deşi „cu multă strângere a inimii noastre" : „Domnul a dat, Domnul a luat, şi cum Domnului I-a părut, aşa a şi făcut. Mulţumim şi ne închinăm voinţei Sale sfinte" (p. 266). O săptămână şi jumătate mai târziu, pe 24 martie 1714, pe umărul domnitorului era pusă năframa neagră a mazilirii (v. p. 266).

Chiar a doua zi, pe 25 martie, pe când era sechestrat de turci, Constantin Brâncoveanu îi scrie din nou Patriarhului Ierusalimului, Hrisant Notara: „... mazilia noastră, şi cu astfel de poruncă, încât să ne ducă la Ţarigrad cu soţia şi 3 copii şi ginerii noştri. Această întâmplare fireşte că este prea plină de jale ... ; dar , deoarece cunoaştem că a venit din multele noastre păcate, facă-se voia cea sfântă [a lui Dumnezeu]... Dumnezeu să ne ajute" (p. 270). Iar câte alte pregătiri de acest fel vor fi fost în vieţile Martirilor Brâncoveni, nu ştim. După cum spunea într-o *Cuvântare de laudă către Ioan Constantin Basarab Voievod* profesorul Sevastos Kimenitul din Trapezunt (înainte de anul 1702): " Nu mai vorbesc – căci nu le cunosc în amănunţime – de virtuţile tainice şi duhovniceşti şi ascunse ale Măriei Sale, pe care nu le ştie decât Dumnezeu... făptuite de Măria Sa în taină şi fără ştirea nimănui ..." (p. 119).

Dar să nu rămânem cu impresia greşită că domnitorul era înclinat spre fatalism şi pasivitate. Chiar în clipa plecării spre Constantinopol, acesta îi spune lui Ştefan Cantacuzino, cu calm şi demnitate: „ Finule Ştefan, dacă aceste nenorociri sunt de la Dumnezeu pentru păcatele mele, facă-se voia Lui. Dacă însă sunt roada răutăţii omeneşti ... Dumnezeu să-i ierte pe duşmanii mei, dar păzească-se de mânia teribilă şi răzbunătoare a judecăţii divine" (p. 311). Brâncovenii şi-au trăit credinţa! Şi să nu ne închipuim că era ceva „normal" sau „automat" în acel Ev Mediu încă „neluminat" de ştiinţele experimentale! Nu toţi trăiau aşa. Şi nu ne referim doar la trădători (linia viitorului domn Ştefan, feciorul lui Constantin Cantacuzino Stolnicul). Trădările şi micimea de suflet au fost o pacoste degradantă, revenind mult prea frecvent în istoria noastră (a se vedea, de pildă, amarul eseu al d-lui G. Constantinescu, „Noroiul la români", publicat iniţial în *Puncte Cardinale* şi apoi inclus în vol. *Gâlceava anticomunistului cu lumea*, Ed. Christiana, Bucureşti, 2002, p. 148 şi urm.). Ne gândim la gesturi de-a dreptul surprinzătoare, care dezvăluie un orizont interior straniu. „Trădătorii... numai decât, trecând Paştile, au gătit doi boieri... şi i-au trimis la Ţarigrad... să pârască pe Constantin Vodă... să nu scape cu viaţă..." etc. (p. 344).

Dar în afară de pregătirea martirajului în şi prin viaţa Brâncovenilor, autorii cărţii pe care o parcurgem discern şi o notă abisală, semnificativ mistică, a celor ce s-au petrecut: „Dacă vom mai privi o dată către mucenicia sa, vom pricepe că, prin iconomia Proniei lui Dumnezeu, o rânduială minunată s-a plinit în urcuşul martiriului Voievodului Mucenic. Vestea mazilirii i-a fost adusă chiar în Miercurea Mare din Săptămâna Patimilor, miercurea în care Iuda Îl vinde pe Hristos. Deopotrivă s-a petrecut această vânzare şi în viaţa lui Brâncoveanu, pentru că în această zi a rodit vânzarea celor cu care mâncase la aceeaşi masă: Ştefan Cantacuzino era văr cu Brâncoveanu şi copilărise împreună cu el, iar pe stolnicul Constantin Cantacuzino, tatăl lui Ştefan, îl cinstea ca pe un tată al său, acesta fiindu-i şi naş la Sfântul Botez. Apoi, timp de două zile, Voievodul a fost arestat în odaia sa, iar în Vinerea Mare şi-a început urcuşul pe Golgota [...], o Golgotă în care s-a făcut întru adevăr următor lui Hristos. În rugăciunile săvârşite în nopţile lungi din Temniţa Celor Şapte Turnuri [de la Istanbul], Brâncoveanu a priceput iconomia Proniei dumnezeieşti şi în adâncul sufletului său a început să înflorească un zâmbet tainic, surâsul celui care a fost învrednicit să-şi urmeze Stăpânul. Dar această lumină lăuntrică face parte din taina zâmbetului din veşnicie al lui Brâncoveanu, este surâsul Învierii din morţi a lui Hristos" (p. 68).

Ne-am permis să dăm acest citat amplu din volum, întrucât el arată că lucrarea nu este o simplă colecţie de documente (fie mai cunoscute, fie de o circulaţie mai restrânsă, sau chiar inedite). Cu discreţie şi economie de mijloace, apar în punctele nodale comentarii ziditoare de suflet şi foarte pătrunzătoare. Comentariile unui trăitor cu Duhul.

Din această categorie fac parte şi consideraţiile referitoare la un alt aspect al activităţii Brâncoveanului, politica desfăşurată în anii de domnie: „... nu în chip zadarnic istoricii îi atribuie lui Brâncoveanu geniu politic. Noi îndrăznim să spunem că genialitatea sa şi-a avut izvorul atât în acea putere a minţii pe care Sfinţii Părinţi o numesc discernământ sau dreaptă judecată, cât şi în blândeţea şi cumpătarea sa", ceea ce l-a ajutat „să ia cele mai bune hotărâri pentru neam şi ţară, dar şi pentru ajutorarea creştinătăţii pravoslavnice" (p. 41). La urma urmelor, este şi firesc să fie aşa. O mare personalitate este un om unitar, necompartimentat (neschizoid). Gestul politic al domnitorului Constantin Brâncoveanu se află în armonie cu crezul său, îl exprimă şi îl concretizează. Şi dă măsura omului care a fost.

În această ordine de idei, remarcabil este şi Apelul către cititori al Fundaţiei Sfinţii Martiri Brâncoveni (v. pp. 532-535). Cea mai importantă lucrare a Fundaţiei este considerată cea educaţională, „elaborându-se proiectul unei Şcoli confesionale creştin ortodoxe; în perspectiva unui Colegiu Naţional „Sfinţii Martiri Brâncoveni". Se face apel la „sprijinul tuturor credincioşilor români din ţară sau de peste hotare" pentru susţinerea acestui proiect educaţional. Va fi iniţiată şi o filială a mişcării „Pro Vita", pe linia începută de Părintele Nicolae Tănase de la Valea Plopului. Pe vremurile Brâncovenilor şi Muşatinilor, turcii ne ucideau copiii, fie trupeşte, fie sufleteşte. Acum, în epoca ştiinţei şi civilizaţiei, ni-i ucidem singuri în proporţie de masă, fie trupeşte (înainte de a apuca să se nască), fie sufleteşte (copii străzii, copiii teledependenţi etc.). Unde eşti tu, Brâncovene Doamne, tu care în 1714, un an înainte de începutul domniei lui Ludovic al XV-lea, epoca lui Voltaire şi a enciclopediştilor antihristici, ai rostit cuvintele credinţei în faţa reprezentanţilor întregii Europe, aparent creştine, adunaţi de sultanul mahomedan în jurul unui eşafod 1789 *avant la lettre*?!

Şi în această privinţă, schiţa monografică oferită de Fundaţie ne aduce, puse la un loc, documente foarte instructive. A Şaptea treaptă (25) din itinerariul de apropiere de taina jertfei martirice a Sfinţilor Brâncoveni propus de autor (capitolul VIII) ne prezintă ziua de 15 august 1714 în cronicile străine şi relatările unor martori oculari, iar capitolul IX – în cronicile româneşti. Este relevantă orientarea multor observatori diplomatici exclusiv (sau aproape exclusiv) spre aspectele politice şi economice, sau chiar spre cel al torturilor în sine. Puţini şi adeseori distorsionat relatează despre aspectul religios al „evenimentului". Lăsăm pe cititor să verifice: mărturisirea de credinţă a Brâncovenilor nu este pentru nici unul dintre occidentalii vremii prilej de reflecţie măcar existenţială, dacă nu şi religioasă. Nu le-a atins fibra interioară. Iar ziarul parizian *La Gazette de France* îşi „informa" cititorii la un nivel foarte „modern": arestare, problema averii aflate în străinătate, torturile, sugrumare şi evacuare în apa mării. Despre eroismul credinţei, sau despre eroism pur şi simplu – nici o vorbuliţă. Nu se vinde bine pe piaţă...

Nu-i nimic! În ciuda tuturor necazurilor şi dezastrelor, în continuare „... în centrul Bucureştiului, la Km zero al României, aici, în acest punct, în inima ţării, se află Biserica Sfântul Gheorghe Nou şi mormântul Voievodului Martir Constantin Brâncoveanu..." Şi acesta este la Km zero al neamului nostru ortodox.

Dumnezeu să le ajute ostenitorilor din Fundaţie, iar la viitoarea ediţie să poată aduce la lumină monografia în mai multe volume, însoţită şi de un Index de nume şi teme.

George CĂBAŞ

O RADIOGRAFIE A POSTCOMUNISMULUI ROMÂNESC: TOM GALLAGHER, *FURTUL UNEI NAȚIUNI (VII)*

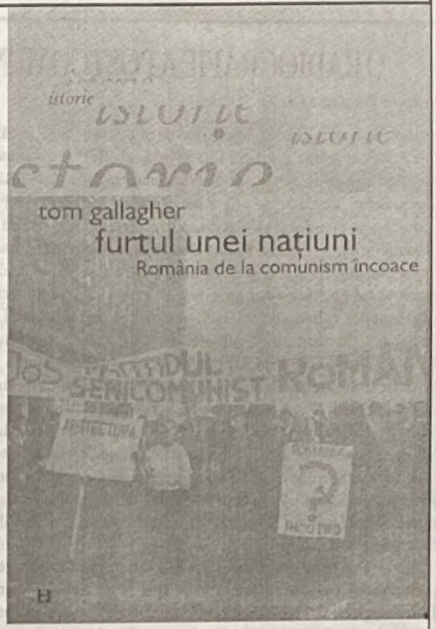

Toate mineriadele sunt pete negre pe istoria postdecembristă a României, dar cea care a culminat cu bătălia de la Costești și s-a încheiat cu pacea de la Mânăstirea Cozia a dovedit încă o dată adevărul afirmației președintelui Emil Constantinescu: "În funcție, dar nu la putere". De data aceasta însă faptele au arătat că nu numai președintele, ci Statul ca atare, ansamblul instituțiilor fundamentale a căror activitate trebuie să asigure și să garanteze existența unei națiuni, în conformitate cu un complex de norme permanente, nu a funcționat. La Costești s-a consumat o pagină de război civil în care insurgenții au pus pe fugă forțele de ordine și numai lipsa de viziune politică a lui Miron Cozma i-a răpit satisfacția de a intra ca un general victorios, în fruntea armatei sale, în capitala țării.

"Guvernul a împiedicat cu foarte mare greutate – scrie istoricul britanic Tom Gallagher în *Furtul unei națiuni*, care ar trebui să fie carte de căpătâi pentru toți oamenii politici onești – preluarea controlului asupra Bucureștilor de către mineri. Dacă aceștia și-ar fi continuat marșul, nu se poate ști cum ar fi putut să fie opriți, dat fiind că există posibilitatea ca armata să fi refuzat să îndeplinească ordinul de a trage în ei. După mineriadă, relațiile dintre corpul de ofițeri din armată și ministrul Babiuc deveniseră tensionate. După arestarea pe 17 februarie a lui Miron Cozma, s-a așternut o pace stânjenitoare. Guvernul nu a fost însă în stare să-și impună nici autoritatea, nici popularitatea de care se bucura cu un an înainte. O confirmare a acestei slăbiciuni a fost neîndoielnic și soarta pe care au avut-o eforturile de a-l aduce pe Corneliu Vadim Tudor în fața justiției". Așadar, "Nici un început nou, după mineriadă" este constatarea sumbră a lui Tom Gallagher pentru ultima parte a guvernării CDR. Această guvernare, în care românii își puseseră nădejdea la începutul ei, va trena apatic, guvernanții parcă așteptând ca ea să se încheie cât mai grabnic.

Ceea ce însă a salvat, cel puțin pentru moment, procesul de dezagregare progresivă a guvernării CDR au fost evenimentele externe. Statele Unite, folosind blazonul NATO, în zelul lor de răspândire și propășire a democrației în lume (chiar și "prin foc și sabie", la nevoie), în intervenția asupra Iugoslaviei lui Miloșevici (conflictul din Kosovo), din rațiuni militare, au schițat o apropiere față de România. O situație nouă pentru anemica democrație românească, fapt ce îl îndreptățește pe Tom Gallagher să se întrebe: "România și conflictul din Kosovo: momentul de vârf al coaliției?". O întrebare mai degrabă retorică, la care tot el ne va da răspunsul: "În primăvara anului 1999, evenimentele interne au fost eclipsate de conflictul din Kosovo. Campaniile aeriene ale NATO împotriva Serbiei, începând din data de 24 martie, au oferit României o detentă în relațiile internaționale de care nu se mai bucurase de mulți ani. NATO solicitase României și Bulgariei anumite facilități militare în efortul său de a-l forța pe Slobodan Miloșevici să ofere o autonomie semnificativă majorității albaneze din Kosovo și să pună capăt epurărilor etnice. Importanța strategică a României a sporit o dată cu prelungirea războiului aerian și a întocmirii rapide a planurilor pentru o invazie terestră în Kosovo. Importanța flancului sud-est european pentru securitatea NATO, subestimată anterior de strategii organizației, părea justificată de războiul din Kosovo. Un guvern de obicei divizat nu a dovedit atâta unanimitate, cel puțin în public, în nici o problemă majoră ca de data aceasta".

Consensul cu privire la sprijinul acordat NATO în războiul pe care l-a purtat împotriva Serbiei nu a trecut însă dincolo de nivelul instituțiilor politice. "Pe 22 aprilie Parlamentul a aprobat cererea NATO de folosire nelimitată a spațiului aerian al României (...) Până și partidul lui Iliescu a preferat să se abțină de la votul parlamentar pentru acordarea accesului solicitat la spațiul aerian decât să ia o poziție care putea să-i pericliteze legăturile cu NATO, dacă avea să se întoarcă la putere după alegerile ce urmau să se țină în 2000". Nu tot atât de entuziaști au fost însă și românii în legătură această legătură îndreptată împotriva unui vecin cu care România avusese întotdeauna relații cordiale. "Un sondaj al opiniei publice, pe 2 aprilie, arăta că doar 1% dintre români sprijineau campania militară NATO pentru retragerea trupelor sârbe din Kosovo. Iar în timpul conflictului, o mare parte a presei și câteva posturi particulare de televiziune au exprimat opinii virulent antioccidentale. Președintele Constantinescu a încercat să apere poziția guvernului, declarând: «Pentru țara noastră nu există o altă opțiune strategică... Am plasat România ferm pe această cale pentru că de-a lungul istoriei ei a suferit prea mult din cauza ezitărilor și schimbărilor de direcție...»".

Roadele "politicii ferme" a președintelui Constantinescu, prin plasarea țării pe orbita intereselor NATO, nu au fost nici pe departe cele scontate. Cu toate că România a împins această fermitate până acolo încât "pe 18 aprilie a refuzat cererea Rusiei de folosire a spațiului ei aerian pentru zboruri umanitare către Serbia, iar pe 23 aprilie și-a anunțat sprijinul pentru embargoul asupra petrolului anunțat de NATO, pentru a-l priva pe Miloșevici de aprovizionarea cu combustibil", pierderile suferite de economia românească nu au fost compensate niciodată.

"După o serie de vizite efectuate într-o succesiune rapidă de către personalități importante occidentale – ne informează Tom Gallagher –, Constantinescu a declarat pe 13 iulie: «În fiecare zi vin la București personalități de la NATO și de la UE și ne spun că în timpul conflictului ne-am comportat ca un stat membru NATO. Dar nici una dintre acestea nu ne oferă garanții de securitate și nici nu vorbește despre recuperarea pagubelor suferite din cauza embargoului... În timp ce suntem bătuți prieteneșteș pe umăr și suntem felicitați, pierderile noastre cresc pe zi ce trece». În șase săptămâni de la încheierea războiului, președintele României a descoperit că declarația președintelui Clinton din 12 aprilie – «Occidentul va trebui să încerce să facă pentru sud-estul Europei același lucru pe care l-am făcut noi pentru Europa Occidentală după cel de-al doilea război mondial și pentru Europa Centrală după Războiul Rece» – nu avea să fie dublată de acțiuni concrete". Așadar, *o națiune furată* din două părți: și dinlăuntru, și din afară!

Pentru ca totuși să existe o despăgubire a statelor care au suferit pierderi substanțiale în urma conflictului din Kosovo, compensațiile au fost reglementate printr-un acord denumit "Pactul de Stabilitate", pe care Tom Gallagher îl caracterizează ca fiind "mai puțin decât se vede la suprafață": "Pactul de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est, încheiat pe 10 iunie de miniștrii de Externe ai principalelor state occidentale, avea să fie o palidă versiune a Planului Marshall. Declarația făcută de Madeleine Albright, că «Europa trebuie să plătească pentru reconstrucția Balcanilor», s-a bătut cap în cap cu cele ale ministrului de Externe al Germaniei, Joschka Fischer. Acesta s-a exprimat clar cu ocazia vizitei sale la București, pe 8 iulie, că Pactul de Stabilitate nu trebuie înțeles ca un mijloc de furnizare de materiale și de recompense în bani pentru pierderile suferite. În schimb, scopul pactului este promovarea «oportunităților de dezvoltare economică în regiune pe termen lung». Precauția germană era poate de înțeles, dat fiind că Germania, statul cel mai bogat din Uniunea Europeană, ar fi trebuit să contribuie cel mai mult la orice plan de tip Marshall, deoarece Statele Unite lăsaseră de înțeles că, în ceea ce le privește, contribuția lor va fi reprezentată mai ales de finanțarea campaniei militare din Kosovo".

Paradoxal, dar deși regimul Constantinescu a sprijinit efectiv NATO în conflictul din Kosovo, pe plan intern – este de părere autorul *Furtului unei națiuni* – "Kosovo stimulează o revenire a PDSR". Pe fondul lipsei de popularitate a sprijinului acordat de România Statelor Unite în agresiunea asupra Serbiei, PDSR a reușit să evite deschiderea unor procese penale pentru jefuirea avuției naționale de către clientela sa politică, și chiar de către unii membri marcanți ai partidului, fapte săvârșite în perioada în care partidul lui Ion Iliescu s-a aflat la putere: "Gradul de popularitate a PDSR – constată Tom Gallagher – era în continuă creștere, iar în timpul conflictului din Kosovo acest partid a reușit să devanseze CDR. Toate acestea s-au întâmplat în pofida dezvăluirilor apărute în presa cotidiană cu privire la jefuirea celei mai mari bănci de stat a României, Banca Română pentru Comerț Exterior (Bancorex), în timpul ultimului mandat al PDSR. Între 1990 și 1996, Bancorex a împrumutat în mod discreționar cu sume imense de bani societăți de stat falimentare și clientela regimului Iliescu, care au pompat apoi cantități enorme din banii contribuabililor către bancă. Afacerea Bancorex a fost una dintre petele celé mai întunecate din istoria României postdecembriste, deși un număr din ce în ce mai mare de cetățeni nu făceau nici un fel de distincție în materie de corupție între regimurile dinainte de 1996 și cel de după 1996".

Emblematic pentru "reacția slabă și plictisită a opiniei publice" față de corupția din anii guvernării Iliescu este "cazul Gabriel Bivolaru". Prin fals și fraudă, acesta a obținut de la Banca de Dezvoltare credite în valoare de 20 de miliarde de lei. Cum fapta a fost descoperită, PDSR, al cărui membru era, i-a oferit un loc eligibil pe listele partidului. A fost ales deputat, "ceea ce l-a așezat departe de brațul nemilos al legii". Timp de trei ani PDSR a blocat încercările de a i se ridica imunitatea parlamentară. Iar când totuși s-a reușit să fie înlăturată această piedică, pentru a fi adus în fața justiției, "colegii lui parlamentari din PDSR (sub conducerea lui Adrian Năstase) au mers până acolo încât l-au însoțit la Procuratură în semn de solidaritate!".

Abandonată de Occident printr-un iluzoriu Pact de Stabilitate și erodată în interior printr-un conflict mocnit între președinte și prim-ministru, dar și prin neînțelegerile între partidele care alcătuiau alianța, România nu reușea să-și găsească drumul spre ieșirea din tragica moștenire comunistă. Ceea ce a accentuat această criză de structură a statului postdecembrist a fost tentativa directorului general al FPS, Radu Sârbu, "de a încheia procesul de privatizare până în anul 2000", adică până la expirarea mandatului președintelui Emil Constantinescu. O intenție care echivala cu "consolidarea și relansarea economiei românești pe altă bază de proprietate". Acest program de privatizare, dar mai ales cele câteva reușite răsunătoare în aplicarea lui, au avut darul să afecteze interesele clientelei PDSR, avantajos cuibărită la conducerea întreprinderilor de stat vizate de procesul de privatizare. În Parlament, reprezentanții PDSR și PRM, fideli cuvântului de ordine lansat încă din decembrie '89 de "bătrânul bolșevic" Ion Iliescu: "Păstrați structurile!", s-au revoltat, protestând energic. Ei pretindeau că întreprinderile "strategice" erau vândute sub valoarea de piață, că ar fi existat lipsă de transparență și corupție în organizarea licitațiilor." Evoluția "cazului Radu Sârbu" a degenerat într-o criză politică dramatică, pe care Tom Gallagher o prezintă succint sub titlul "Demiterea lui Radu Vasile".

Totul a început de la ostilitatea miniștrilor PNȚCD față de prim-ministrul Radu Vasile, de asemenea, cel puțin formal, membru PNȚCD. Pentru a-și reduce contestatarii la tăcere, Radu Vasile a ordonat un control al gestiunilor acestora, efectuat de AVAB (agenție guvernamentală

(continuare în pag. 6)

Gabriel CONSTANTINESCU

O RADIOGRAFIE A POSTCOMUNISMULUI ROMÂNESC

(urmare din pag.5)

condusă de Ovidiu Grecea, o persoană de moralitate îndoielnică, dar devotat premierului). Cotidianul *România liberă* a făcut public acest conflict intestin al PNŢCD, "cerând cu insistenţă înlocuirea lui Vasile cu Sârbu, susţinând că ţara are nevoie de un prim-ministru ardelean – tânăr, ferm şi în acelaşi timp cu principii morale... clare". Ziarul pretindea că „aflase din «surse de încredere» că Palatul Cotroceni şi liderii PNŢCD plănuiau să-l schimbe pe premier şi să «recomande o personalitate care să se opună balcanismului»". Cât de ferme erau "principiile morale" ale lui Radu Sârbu, prezumtivul viitor prim-ministru, şi în ce măsură liderii PNŢCD se vor opune "balcanismului" în politica dâmboviţeană se va vedea curând, când acţiunea de schimbare a lui Radu Vasile se va transforma într-un spectacol grotesc, dovedind încă o dată gravele carenţe morale şi profesionale ale oamenilor politici români, indiferent de culoarea partidului pe care-l reprezintă. Dar să-l ascultăm pe Tom Gallagher: "Scenariul s-a desfăşurat întocmai imediat după încheierea *summit*-ului UE de la Helsinki, pe 14 decembrie 1999, când întreaga atenţie s-a concentrat asupra hotărârii UE de a invita România să înceapă negocierile de aderare. În aceeaşi zi PNŢCD a anunţat că îi retrage sprijinul politic lui Radu Vasile şi că le va cere miniştrilor săi să părăsească guvernul. În scurt timp, peste jumătate din miniştri s-au retras, dar Radu Vasile a refuzat să plece din fruntea cabinetului şi a fost revocat din funcţie prin decret prezidenţial". Comentatorii politici s-au întrebat în ce măsură decizia preşedintelui a fost constituţională, rezultatul acestei incertitudini concretizându-se într-o serie de controverse penibile, dăunătoare ţării tocmai în momentele în care ni se oferea şansa de a adera la UE. În cele din urmă, "primul-ministru a acceptat sfidător să demisioneze, cu condiţia să primească preşedinţia Senatului, demnitate devenită vacantă după ce deţinătorul ei fusese numit ministru de Externe în noul cabinet".

După două încercări eşuate de a găsi un prim-ministru eficient în propriul partid, PNŢCD, la insistenţele preşedintelui Constantinescu, a făcut apel la un tehnocrat pentru funcţia de şef al puterii executive: Mugur Isărescu, guvernatorul Băncii Naţionale. De altfel eşecul era previzibil. Din lipsă de cadre autentic "ţărăniste" (cele valoroase pieriseră în temniţele comuniste, iar puţinii supravieţuitori erau depăşiţi biologic şi nu numai), s-a recurs la "noii veniţi" de după decembrie '89, aproape toţi provenind din rândurile PCR, al căror ataşament faţă de doctrina creştin-democrată (de asemenea străină naţional-ţărănismului autentic, dar adoptată din raţiuni conjuncturale) era iluzoriu. Victor Ciorbea, provenit în PNŢCD din ramura de stânga a mişcării sindicale, şi-a creat repede un partid propriu, Alianţa Naţională Creştin Democrată (ANCD), pentru a concura PNŢCD, iar Radu Vasile nu a avut nevoie să recurgă la o astfel de soluţie pentru a se menţine în "elita" politicienilor; concepţia politică a lui Radu Vasile – ne spune Tom Gallagher – era atât de vagă şi de oportunistă „încât el ar fi putut fără nici o greutate să găsească un loc în oricare dintre principalele partide rivale".

Mugur Isărescu era o personalitate remarcabilă ca profesionist în domeniul bancar. "Nimeni nu a deţinut o funcţie publică de importanţă majoră – îl caracterizează autorul *Furtului unei naţiuni* – pentru o vreme atât de lungă în afară de Isărescu, care s-a aflat la cârma BNR din 1991 şi a întreţinut relaţii bune cu toate partidele din spectrul politic. El fusese preţuit în mod special pentru abilitatea sa de a apăra moneda naţională în perioadele de criză. Mâna sa fermă la conducerea BNR a asigurat stabilitatea atât de necesară unei economii lipsite de un puternic avânt în reformă (...) Avansarea lui Isărescu a coincis cu un grad fără precedent de sprijin popular pentru cererea României de integrare în Uniunea Europeană. Preşedintele UE, Romano Prodi, în cursul unei vizite la Bucureşti, în 12-13 ianuarie 2000, s-a arătat optimist în legătură cu şansele de aderare ale gazdelor sale (...) Pe 15 februarie s-au deschis oficial negocierile cu Comisia Europeană, iar la mijlocul lunii martie România şi-a prezentat strategia de dezvoltare pe termen mediu, pentru perioada 2000-2006".

Dar recunoaşterea competenţei şi respectul de care se bucura noul prim-ministru în forurile de conducere ale UE nu erau suficiente ca să i se pretindă să rezolve, în scurtul timp pe care-l avea la dispoziţie, ceea ce nu se rezolvase într-un întreg deceniu. Primul obstacol major pe care a trebuit să-l depăşească a fost lipsa de unitate a guvernului pe care l-a preluat. Miniştrii puneau mai presus de interesele ţării interesele partidelor din care făceau parte. La lipsa de unitate de vederi, se adaugă lipsa unui minim spirit de decenţă în şedinţele de guvern. "Una din realizările lui Isărescu a fost impunerea ordinii în şedinţele de guvern. Pe vremea lui Radu Vasile – ne spune Tom Gallagher – aceste şedinţe se ţineau într-o atmosferă de fum de ţigară, cu telefoanele mobile zbârnâind în continuu şi cu pălăvrăgeli între miniştri. Isărescu a interzis fumatul şi a instalat un câmp electronic în jurul sălii de şedinţe a cabinetului, pentru a împiedica funcţionarea telefoanelor mobile..."

La calitatea îndoielnică a miniştrilor se adăuga calitatea personalului superior din ministere, format în anii regimului comunist, preluat de regimul Iliescu şi îndemnat imperativ de doctrinarul "democraţiei originale" să păstreze nealterate structurile administraţiei de stat de dinainte de decembrie 1989. "Ministerele – constată în continuare universitarul britanic –, în marea lor majoritate, duceau o lipsă de personal competent şi motivat, precum şi de resurse necesare ridicării capacităţii administrative. Birocraţi cu lungi state de vechime, neîncrezători în schimbare, erau încă înşurubaţi în mai multe ministere. În plus, numirea unui personal calificat şi capabil în ministere nu a ţinut pasul cu plecarea nucleului acestui gen de funcţionari în slujbe bine plătite din sectorul privat..."

Cât priveşte sarcina principală pe care ar fi trebuit să şi-o asume regimul patronat de preşedintele Constantinescu, sarcina impusă cu insistenţă şi de UE ca "drepturile de proprietate călcate în picioare în perioada comunistă să fie respectate şi să fie asigurată restituirea proprietăţilor confiscate, dacă România era hotărâtă să realizeze progrese în cadrul negocierilor de aderare", ea nu a fost rezolvată de guvernul Isărescu. Este drept că în august 1999 "Camera Deputaţilor a votat o lege menită să-i despăgubească pe foştii proprietari pentru pierderea caselor lor". Dar era o lege şchioapă, care de fapt dădea mai multe drepturi chiriaşilor, majoritatea nomenclaturişti şi securişti, decât proprietarilor de drept. Şi cu toate acestea, PDSR, în frunte cu Ion Iliescu, s-a năpustit "cu mânie proletară" împotriva acestei legi, "promiţând să o răstoarne o dată cu venirea lor la putere". Iar Adrian Năstase, prim-vicepreşedintele partidului, îi ţinea isonul, declarând că "guvernul actual dorea să restaureze puterea interbelică deţinută de o oligarhie limitată". Concluzia la această problemă majoră, de care depindea intrarea României în Uniunea Europeană, este formulată sec de Tom Gallagher: "Problema generală a drepturilor de proprietate a rămas astfel nerezolvată şi cu largi perspective de a fi o permanentă sâmânţă de conflict".

Prezenţa lui Mugur Isărescu în fruntea guvernului pentru o perioadă scurtă, într-un an electoral, prin forţa împrejurărilor, nu a avut drept urmare prefacerile de substanţă care să marcheze o ruptură totală de trecutul comunist, condiţie imperativă pentru dăinuirea naţiunii. Dar principalul obstacol în calea acestui obiectiv, de a cărui împlinire depindea integrarea în Uniunea Europeană, a constituit-o calitatea mai mult decât îndoielnică a clasei politice. "Vorbăria goală – constată cu o nedisimulată amărăciune Tom Gallagher – despre înclinaţia către modernitate şi atitudinea pro-occidentală, dublată de aderarea la o abordare monopolistă şi autoritară a politicii, a rămas o trăsătură puternică a deceniului care a urmat revoluţiei din 1989".

(Va urma)

MONUMENT LA ISVERNA-MEHEDINŢI

Duminică 3 iulie 2005, în comuna Isverna, în nordul judeţului Mehedinţi, a avut loc sfinţirea monumentului ridicat de Asociaţia Foştilor Deţinuţi Politici din Turnu Severin pentru cinstirea memoriei celor trei martiri anticomunişti ucişi la 31 martie 1949. În ciuda vremii ploioase, au participat sătenii din Isverna şi din satele vecine, cum şi din cei ce i-au cunoscut pe cei trei tineri. Biserica satului a fost plină. P. S. Nicodim, Episcop de Severin şi Strehaia, cu un sobor de preoţi, a slujit Sf. Liturghie, după care a urmat pomenirea şi sfinţirea monumentului.

*Cele întâmplate în martie 1949 sunt relevante în privinţa negrei perioade comuniste prin care a trecut ţara noastră. Patru tineri din Grupul Fraţilor de Cruce mehedinţeni au hotărât să ia calea muntelui şi să se alăture grupurilor de luptători anticomunişti din Munţii Banatului. În acea perioadă se spera într-o conjunctură favorabilă pentru ieşirea ţării noastre din zona de influenţă sovietică, deci îndepărtarea conducerii comuniste. Tinerii pleacă în grabă, nepregătiţi îndeajuns, pe o vreme neprielnică de sfârşit de martie, fără o călăuză care să cunoască bine zona, fără o destinaţie precisă. Sunt găzduiţi la Prejna, la recomandarea unui coleg. Sătenii sesizează prezenţa unor tineri străini şi anunţă autorităţile locale. Sunt puşi în situaţia să părăsească satul. Fără călăuză, greşesc drumul şi, în loc să iasă spre Herculane, urcă spre Isverna. Obosiţi, spre seară ajung la colibă, unde se hotărăsc să rămână peste noapte. Aurică Firulescu îi părăseşte, nefiind de acord cu riscul de a găzdui la coliba unui necunoscut. Gazda îi primeşte, dar bănuind că ar fi partizani, îi trădează. Anunţă imediat autorităţilor din sat prezenţa lor. A doua zi îi trimite cu fratele său, nu spre Herculane, ci spre Isverna. Într-un loc bine stabilit îi aşteptau înarmaţi comuniştii zeloşi din zonă: şeful de post, învăţătorul, brigadierul silvic, pădurari. Îi iau prin surprindere, fără somaţie, şi trag în plin. Cad pe rând, morţi pe loc, **Gheorghe Eftimiu** şi **Ion Bocârnea**. **Eugen Bocârnea** moare abia după ce sunt transportaţi în sat. Nu s-a găsit asupra lor nici o armă.*

A doua zi este adus tatăl fraţilor Bocârnea să recunoască cadavrele. A trecut prin faţa ucigaşilor copiilor săi, a intrat la şeful de post, s-a uitat la nişte fotografii şi a zis scurt: „Da, sunt băieţii mei!". Ce va fi fost în sufletul acelui părinte! Sunt îngropaţi toţi trei într-o ladă de lemn, în marginea cimitirului din sat. Această groaznică crimă a zguduit comunitatea liceană a Severinului şi a i-a urmărit mult timp, ca un coşmar, pe oamenii satului Isverna.

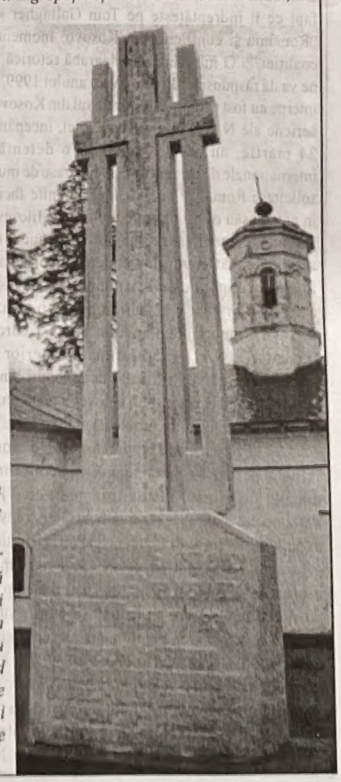

Astăzi, după 56 ani, este de neînţeles cum dintre românii satelor noastre, oameni cu suflet curat, s-au putut găsi câţiva ticăloşi care să ucidă trei tineri neînarmaţi, bănuiţi doar că ar avea legătură cu luptătorii anticomunişti din munţi. Comunismul a creat monştri! Ticăloşia crimei lor a rămas nepedepsită de rândurilile statului comunist. Dumnezeu, însă, nu a întârziat să-i pedepsească pentru fapta lor: la scurt timp, toţi au avut parte de un destin tragic.

Munţii Mehedinţilor şi Munţii Cernei veghează cu măreţia lor gravă pe cei înfrăţiţi pentru totdeauna prin sacrificiul vieţii cu destinul ţării, depunând astfel mărturie de sânge pentru Credinţă, Ţară şi Neam. Veşnică să le fie pomenirea!

D-L PALER FAȚĂ CU "SISTEMUL TICĂLOȘIT"

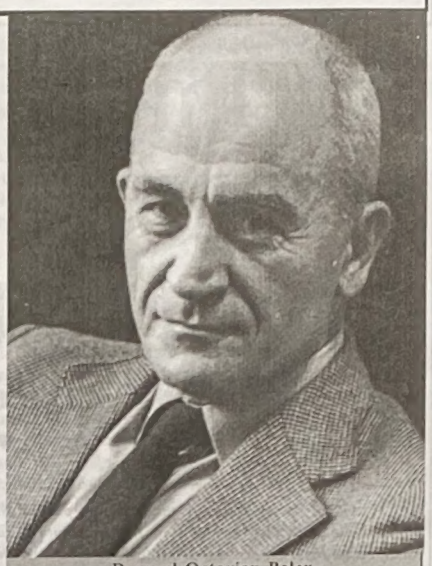

Domnul Octavian Paler pe vremea când se complăcea ca tovarăș...

E curios faptul că un om cu puterea de discernământ a d-lui Octavian Paler constată de-abia acum cât de generalizat este *sistemul ticăloșit* care „guvernează" azi România. Căci după propria-i mărturisire, dumnelui de-abia acum observă că „acest sistem nu se rezumă doar la PSD. Tot în *sistemul ticăloșit* se află și «fițele» d-lui Voiculescu și «soluția imorală» pe care o oferă când unora, când altora. Se află și o parte din democrați [ba chiar cea mai mare parte, am spune noi – n. n.], chiar dacă și-au vopsit fesenismul în portocaliu. Se află și acei liberali [nu puțini – n.n.] care au doctrina în PNL și buzunarele în PSD. Se află și «răcnitorii» din PRM și «tăcuții», cu agendă proprie, din UDMR. Se află, practic, toți parveniții, toți panglicarii, toți lăutarii care cântă pe la diverse cumetrii politice". Cu experiențele pe care le-a trăit și cu puterea sa de observator al fenomenelor sociale, dumnealui ar fi trebuit să observe demult că așa-zisa clasă politică românească (inclusiv o mare parte din țărăniștii astăzi ieșiți din joc) e ticăloșită în fibra ei, *ab origine*. I-ar fi fost suficientă, pentru a-și da seama de acest lucru, doar decepția pe care mărturisește că i-a provocat-o guvernarea CDR. Pentru că oamenii politici din România nu s-au schimbat peste noapte. Iar eventualele figuri nou apărute pe scena politică descind, în marea lor majoritate, din aceeași specie de „dăunători" ca și predecesorii lor ieșiți la pensie.

Spuneam cu altă ocazie că „atât cele două Camere ale Parlamentului, cât și fotoliile executivului, sunt ocupate, cu foarte rare excepții, de același soi de indivizi grobieni și venali, puși pe căpătuială și nesimțitori la durerile cetățeanului de rând, ca și cei de dinaintea lor". Și mai spuneam atunci că prestațiile acestora nu se deosebesc prea mult de prestațiile predecesorilor lor, iar măsura importanței schimbării care a avut loc în România spre sfârșitul anului trecut este dată aproape exclusiv de prestațiile președintelui. De altfel, lucrul acesta îl recunoaște și d-l Paler. Căci iată ce spune dumnealui (în același editorial din care am luat citatul reprodus mai sus): „...am votat pentru Traian Băsescu, deși d-l Băsescu nu reprezintă nici pe departe modelul meu de «bărbat de stat». L-am considerat a fi singurul capabil să se bată cu «sistemul ticăloșit». Și nu pentru că Traian Băsescu ar fi un personaj neprihănit sau un personaj moral. Mi-am zis că vorbitorii despre morală, idealiștii, visătorii n-au nici o șansă în fața canaliilor pe care se sprijină «sistemul ticăloșit». Unica lor șansă e să se facă de râs, jucând rolul lui Don Quijote. În schimb, unul ca Traian Băsescu *își poate trage reușita tocmai din defectele sale* [subl. n.]. Dovadă că a fost singurul politician care i-a putut speria pe învârtiții din PSD. Nimeni nu i-a făcut față, căci, în luptele cu parul, Băsescu nu prea are adversari. În plus, calitățile sale de demagog puteau asigura și o bază democratică parului mânuit de el. Ceea ce s-a și întâmplat".

Cu toate acestea, spre surprinderea multora, d-l Paler optează totuși pentru *sistemul ticăloșit*, de vreme ce, după cum declară într-un editorial, se reține să ridice piatra împotriva „învârtitului" de la Palatul Victoria, dar aruncă, în schimb, cu pietroie însoțite de reproșuri în „păpușarul" de la Cotroceni, precum și în doamna Mona Muscă, pe care o acuză că ar face jocul președintelui Băsescu. Și pentru a-și justifica opțiunea, dumnealui construiește o „ipoteză" pe cât de surprinzătoare, pe atât de puerilă pentru un observator al vieții politice de calibrul său. Căci iată ce spune în editorialul amintit, în legătură cu „joaca" de-a demisia a premierului: „Poate că d-l Tăriceanu s-a săturat să fie un executant șef, la dispoziția umorilor lui Traian Băsescu, și s-a hotărât să fie, în fine, șeful Executivului. Adică să-i comunice d-lui președinte, când de revarsă peste malurile Constituției. [...] Poate că d-l Tăriceanu nu mai vrea să fie o marionetă trasă de sfori de păpușarul de la Cotroceni. Le lasă această «plăcere» celor din PD. Poate că d-l Tăriceanu nu mai este dispus să accepte o democrație în care Traian Băsescu bate cu pumnul în masă: «Comanda la mine! ». Ipoteza mea nu e, desigur, decât o ipoteză. Dar dacă ea e valabilă, eu unul înclin să-l respect pe d-l Tăriceanu pentru orgoliul regăsit și să-i urez noroc".

Dar, atât cât se poate vedea, lucrurile nu stau deloc așa. D-l Tăriceanu nu s-a răzvrătit din interese nobile și principiale, legate de mai binele obștei, nici pentru a-l împiedica pe președinte „să-și șteargă pantofii cu Constituția pe care a jurat" (citat din d-l Paler), ci din motive mult mai pragmatice, meschine chiar. În legătură cu această problemă, să-mi fie permis să „construiesc" și eu, asemeni d-lui Paler, o ipoteză: d-l Tăriceanu a făcut acest gest, poate, și dintr-o de înțeles și omenească invidie pe Traian Băsescu, care, datorită personalității și dinamismului său, a reușit, la scurt timp după câștigarea alegerilor, să schimbe raportul de forțe din cadrul Alianței, în favoarea PD. De unde la început liberalii erau vioara întâi a acestei Alianțe, după alegeri rolurile s-au inversat. Desigur, s-ar putea să fie și asta, dar motivul principal al revoltei d-lui Tăriceanu și al celor care îl susțin (liberali și chiar unii dintre democrați) este altul mult mai pragmatic, și anume *interesul economic*. Cea mai mare parte a echipei care este astăzi în fruntea trebii (și în rândul acestora îl includ și pe premier) nu au fost animați să acceadă în aceste poziții de cine știe ce sentimente nobile, altruiste, ci au făcut-o pentru a se căpătui, sau, cei deja căpătuiți, pentru a-și rotunji și apăra agoniseala. Din aceste motive, ei au tot interesul „de a menține în funcție un guvern slab, fără autoritate", care să nu le încurce socotelile. Așa se explică înverșunarea cu care prim-ministrul s-a opus, încă de la început, anticipatelor, prin care, dacă ar fi avut loc în timp util, Alianța ar fi obținut, mai mult ca sigur, o majoritate confortabilă, ce i-ar fi permis o guvernare mai eficientă, iar președintelui Băsescu însuși i-ar fi pus la îndemână „temeiuri constituționale" pentru a putea „mânui cu succes parul" împotriva corupției generalizate.

În strădania sa de a bloca alegerile anticipate, premierul Tăriceanu a fost sprijinit, atât de partenerii de circumstanță din coaliția guvernamentală (UDMR și PUR), cât și de opoziția pesedistă. Sprijinind „viclean" pe premier în disputa sa cu președintele pe tema alegerilor anticipate, PSD a fisurat serios Alianța, creând totodată și impresia că PNL ar fi „infiltrat", ceea ce-i foarte grav dacă-i adevărat, deoarece, în acest caz, „vasul" Alianței, deocamdată doar fisurat, ar risca să se facă țăndări. Și atunci să te ții criză! Căci nu există, din păcate, nici o alternativă funcțională la actuala guvernare. Toți își dau seama de acest lucru, dar toți își văd de interesele lor, menajându-se complice unii pe alții. Doar președintele Băsescu, care nu a renunțat la „marota" sa în legătură cu lupta împotriva corupției, mai aruncă, din când în când, câte o petardă în ograda guvernului, producând panică în Palatul Victoria.

O astfel de petardă a explodat în curtea guvernului chiar zilele trecute, când președintele a făcut afirmația „că există pericolul ca membri ai guvernului să intre sub influența unor grupuri de interese economice". A spus-o cu menajamente, dar el știe precis că unii dintre membrii executivului *sunt deja* sub influența unor astfel de grupuri. O știe dumnealui de la serviciile secrete, probabil, dar o putem deduce și noi din circul la care asistăm aproape zilnic. În ultimul timp, suntem informați tot mai des de arestări spectaculoase, urmate de eliberări la fel de spectaculoase. Dacă ar fi să ne referim numai la cazul Dinu Patriciu și ar fi suficient să ne dumirim cam despre ce este vorba. Eu refuz să cred că arestarea acestui magnat al petrolului a fost făcută din greșală. Refuz să cred că cei care au instrumentat acest caz nu au avut probe temeinice pentru a-l pune sub acuzare, după cum refuz să cred că cei care au semnat mandatul de arestare au făcut-o cu ochii închiși. Cum au evoluat ulterior lucrurile – se știe. La doar câteva ore de la încarcerarea sa, în plină noapte, d-l Dinu Patriciu a fost pus în libertate, fiind scos și de sub urmărirea penală. Acest lucru nu putea fi posibil fără intervenția cuiva foarte mare. Nu este greu să ghicim cine este acest „cineva foarte mare" care, în miez de noapte, a intervenit providențial pentru salvarea celui căzut în nenorocire, dacă ținem cont de relația strânsă de prietenie dintre acesta din urmă și d-l Călin Popescu-Tăriceanu, precum și de relațiile de afaceri dintre cei doi. Sigur, aceasta nu e decât o ipoteză. Dar dacă lucrurile stau cumva chiar așa, ce ne facem în acest caz, d-le Paler? Îi mai urăm noroc d-lui Tăriceanu sau „ridicăm piatra"?

Dar să revenim la președintele Băsescu. D-l Paler nu-i poate ierta acestuia faptul de a-l fi decepționat. Nu-l poate ierta pentru că i-a înșelat încrederea pe care a investit-o în el atunci când l-a votat. Căci, culmea, d-l Paler a votat pentru cel în care acum azvârle cu pietre: „În decembrie trecut – mărturisește dânsul – am votat pentru Traian Băsescu, deși d-l Băsescu nu reprezintă nici pe departe modelul meu de «bărbat de stat». L-am considerat a fi singurul capabil să se bată cu «sistemul ticăloșit»..." Foarte bine. Mulți dintre cei care l-am votat, am făcut-o din aceleași considerente. Să-l lăsăm deci să-și facă treaba (căci se pare că e pus pus pe treabă) și să-i dăm și răgazul necesar pentru aceasta. Altceva nu avem ce face, căci revenirea PSD la putere nu este de conceput, iar altă alternativă funcțională la actuala guvernare am stabilit că nu există.

Deci, donquijotește sau nu, suntem condamnați să mergem pe mâna marinărească a d-lui Băsescu și să-l acceptăm așa cum este, sperînd că se va ține măcar în parte de cuvînt. Și punându-ne nițeluș nădejdea și în Dumnezeu, nu numai în oameni...

Demostene ANDRONESCU

PATIMILE BISERICII ORTODOXE DE STIL VECHI

Hram la Slătioara

Cazul de la Tanacu a mai aruncat pe piaţa mass-media o diversiune. Ieromonahul Daniel Corogeanu ar fi fost, chipurile, în legătură ba cu Biserica Rusă, ba cu Biserica Stilistă, de unde au apărut, vezi Doamne, abaterile canonice, dar şi excesul său de zel. Pentru o dreaptă lămurire, am decis să publicăm un documentar despre istoria Bisericii Ortodoxe de Stil Vechi (sau despre "stilişti", cum sunt credincioşii ei denumiţi în popor). Cu atât mai mult cu cât, din necunoaştere sau rea-voinţă, stiliştii sunt confundaţi frecvent cu ortodocşii de rit vechi (lipovenii), o mişcare schismatică a Bisericii Ruse, şi au fost persecutaţi în perioada interbelică, consideraţi fiind drept "rusofili", dar mai ales de către regimul comunist. Or, nimic nu este mai jignitor pentru nişte români, care dorm cu icoana lui Ştefan cel Mare deasupra capului, decât să fie declaraţi... ruşi!

Calendar iulian contra calendar gregorian

De 81 de ani, adică din 1924, de la introducerea calendarului gregorian în Biserica Ortodoxă, lumea creştină prăznuieşte separat cele mai mari sărbători bisericeşti. În timp ce majoritatea românilor abia îşi revin după cheful de Revelion, circa 1 milion de ortodocşi români de stil vechi, la care se adaugă ruşi, ucrainieni şi sârbii, fără a-i mai pune la socoteală pe basarabeni, se pregătesc de Ignat şi de sărbătorirea Crăciunului, adică a Naşterii Mântuitorului Iisus Hristos.

În Iugoslavia şi Rusia, la Ierusalim şi în Sfântul Munte Athos este utilizat calendarul iulian, iar în celelalte ţări ortodoxe – cel gregorian, introdus în Biserica Catolică încă din 1582. Considerând modificarea calendarului drept o modificare a Pascaliei stabilite la primul Sobor Ecumenic de la Niceea (anul 325) şi a dogmelor ortodoxe, mai mulţi credincioşi din Grecia, Bulgaria şi România au organizat Biserici separate faţă de cele oficiale. Cu toate că au aceeaşi mărturisire de credinţă ortodoxă, aceste Biserici sunt considerate disidente, deoarece şi-au organizat o ierarhie proprie. În România, o dată cu modificarea calendarului, a luat naştere Biserica Ortodoxă Română de Stil Vechi, sau "stilistă", cum este ea denumită popular, iar credincioşii ei serbează Crăciunul pe 7 ianuarie şi Anul Nou pe 13 ianuarie.

La 1 octombrie 1924, Biserica Ortodoxă a acceptat înlocuirea calendarului iulian cu cel gregorian. Imediat a apărut o aprigă dispută în presa creştină a vremii, susţinută de nume precum Nae Ionescu, Mircea Vulcănescu sau Vasile Băncilă, dispută care continuă, pe alocuri, şi în zilele noastre. Adepţii calendarului gregorian consideră normală modificarea, deoarece vechiul calendar avea o întârziere de 13 zile, în timp ce "tradiţionaliştii" susţin că prin această schimbare s-au adus modificări atât dogmelor, cât şi ordinii firesti întemeiate de apostoli. Cu atât mai mult cu cât între 1926 şi 1928 Paştele ortodox a fost serbat o dată cu Biserica Catolică. Acest eveniment a generat opoziţia unui mare număr de clerici, proveniţi din Mănăstirea Neamţ, în frunte cu ieromonahul Glicherie Tănase, care împreună cu mii de credincioşi au constituit primul nucleu al Bisericii Ortodoxe Române de Stil Vechi (BOSV).

Caterisiţi pentru neascultare

Glicherie Tănase s-a născut în anul 1890 şi a îmbrăcat de tânăr rasa monahală la celebra Mănăstire a Neamţului, ctitorită de Binecredinciosul Voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt. Schimbarea calendarului, în 1924, l-a surprins pe Glicherie cu rangul de ieromonah. Împreună cu alţi 30 de călugări din aceeaşi mănăstire, el a refuzat să se conformeze Sinodului, continuând să slujească după vechiul calendar. Pentru a se evita o situaţie neplăcută, ieromonahul Glicherie a fost numit stareţ la Schitul Pokrov. Numai că şi aici a continuat să slujească după calendarul iulian. Cazul nu era singular în România şi se ajunsese la o adevărată harababură. Unele biserici şi mănăstiri ţineau Paştele şi sărbătorile la o dată, în timp ce altele după 13 zile, spre uimirea credincioşilor, care nu mai înţelegeau nimic.

Patriarhul Miron Cristea, fost greco-catolic, a hotărât, împreună cu Sinodul, acceptarea numai a calendarului gregorian. Din acel moment, zeci de călugări, în frunte cu Glicherie Tănase, au fost caterisiţi şi alungaţi din mănăstiri pentru neascultare.

Sobor la Slătioara

Condamnat la moarte şi salvat miraculos

Ieromonahul Glicherie Tănase, consecvent ideilor sale şi tradiţiei ortodoxe, la care nu a renunţat niciodată, a început să caute un sprijin. În anul 1925, împreună cu alţi preoţi şi câţiva credincioşi, a făcut o vizită la Ierusalim şi Muntele Athos, pentru a se consulta cu personalităţi ale Ortodoxiei. În urma întâlnirilor avute, printre care şi cu Patriarhul Ierusalimului, Damianos, Glicherie Tănase s-a întors în ţară şi, împreună cu zeci de mii de adepţi, a început construirea de biserici şi parohii ortodoxe de stil vechi. Sediul Bisericii Ortodoxe de Stil Vechi a fost stabilit lângă Neamţ, în localitatea Vânători, unde a început construcţia unei mari mănăstiri.

În 1936, activau nu mai puţin de 35 de parohii ale acestei biserici. Dezvoltarea Bisericii Ortodoxe de Stil Vechi a pus pe gânduri Biserica oficială, care, împreună cu poliţia şi jandarmeria, a început o campanie agresivă. Bisericile de stil vechi au fost închise, iar călugării şi călugăriţele au fost încarcerate în două mănăstiri. Mănăstirile Dobru şi Cucova au fost demolate şi reconstruite de trei ori, iar ieromonahul Pambo a murit din cauza bătăilor primite. Alţi 5 călugări au murit ucişi în bătaie şi mai multe zeci de civili au fost arestaţi. Ca urmare a acestor acte, în 1936 au avut loc în mai toată Moldova numeroase demonstraţii. În septembrie 1936, la Piatra Neamţ, mai multe mii de adepţi ai vechiului calendar au protestat împotriva abuzurilor la care erau supuşi, poliţia intervenind în forţă. Glicherie Tănase a fost arestat ca instigator, încarcerat la Bucureşti şi condamnat la moarte. El a scăpat miraculos, după ce soţia ministrului de Finanţe din acea vreme, care nici nu auzise de călugăr, a avut un vis prin care Maica Domnului i-a cerut eliberarea lui Glicherie! Pedeapsa ieromonahului a fost comutată, el fiind claustrat într-o mănăstire.

2 ani în pădure, ca asceţii

După terminarea celui de-al doilea război mondial, Glicherie a fost eliberat şi, împreună cu diaconul său David Bidaşcu, au trăit timp de 2 ani în pădure, exact ca primii sfinţi asceţi. Împreună cu preoţii care au putut scăpa din prigoană, s-a trecut la reconstrucţia bisericilor dărâmate şi la ridicarea altora noi. Totodată, noul sediu al Bisericii Ortodoxe de Stil Vechi a fost stabilit la Slătioara, comuna Râşca, judeţul Suceava, unde s-a construit o mănăstire. Profitând de o scurtă perioadă de libertate, "stiliştii" au reuşit în 1948 să fie recunoscuţi drept asociaţie religioasă, decizie care a fost abrogată în anul 1952 de către autorităţile comuniste. Astfel, ortodocşii de stil vechi au trecut din nou în ilegalitate şi toţi clericii din Mănăstirea Slătioara au fost arestaţi în noaptea de 1/2 februarie 1952. Cu toate persecuţiile suferite, pe 13 aprilie 1955, Galaction Gordun, episcop pensionar al Bisericii oficiale, teolog de o înaltă ţinută şi fost secretar al Sfântului Sinod, a anunţat public că trece la ortodocşii de stil vechi, devenind astfel primul arhiepiscop şi mitropolit al "stiliştilor". Un gest uluitor, mai ales că aceştia erau în ilegalitate! Imediat a fost caterisit, prin decizia Patriarhului, iar numele său a fost şters până astăzi din istoriografia bisericească. Arestat, el a fost obligat să trăiască la Mănăstirea Căldăruşani, iar mai târziu a avut domiciliu obligatoriu în Bucureşti. Cu tot domiciliul forţat, în secret, Mitropolitul Galaction a reuşit să hirotonească noi episcopi: Evloghie Oţa, Meftodie Marinache şi Glicherie Tănase, înfiinţându-se astfel primul Sinod al "stiliştilor". O dată cu moartea lui Galaction, în 1959, aflat sub atenta supraveghere a Securităţii, noul mitropolit a fost desemnat în persoana lui Glicherie Tănase.

Sfântul Glicherie Mărturisitorul

Prigoana a continuat însă cu aceeaşi intensitate, alte zeci de mănăstiri şi biserici fiind demolate, iar clericii continuând să zacă periodic prin puşcăriile comuniste. Perioada de după 1965 a fost mai liniştită, "stiliştii" având un statut de semi-clandestinitate. Mai precis, autorităţile comuniste au tolerat Biserica Ortodoxă de Stil Vechi, însă portul rasei era interzis în afara aşezămintelor monahale. Spunem relativ tolerată, deoarece o mănăstire din Bucureşti, "Adormirea Maicii Domnului", a fost dărâmată, şi nu de rare ori miliţia îi tundea şi îi bărbierea pe preoţii de stil vechi, sub diferite pretexte, desigur absurde. Mitropolitul Glicherie a ajuns, chiar în anii comunismului, o legendă vie, mai ales în Moldova, unde era venerat.

Glicherie Tănase a trăit până la 95 de ani, trecând la Domnul pe 15 iunie 1985 şi fiind îngropat în interiorul Bisericii "Schimbarea la Faţă", din Slătioara. La 12 ani de la moartea sa, pe 29 iunie 1997, au fost deshumate rămăşiţele pământeşti ale Mitropolitului Glicherie, în prezenţa Sinodului Bisericii "pe stil vechi". Spre surprinderea tuturor, acestea răspândeau miros de tămâie, iar trupul nu intrase în putrefacţie. Preoţii şi ierarhii Bisericii Ortodoxe de Stil Vechi au considerat acest lucru ca un semn al lui Dumnezeu şi l-au trecut în rândul sfinţilor, pe 27 iunie 1997.

81 de ani de luptă în numele credinţei

În ciuda libertăţii religioase de care se bucură după 1989, nici în prezent, cu toate eforturile făcute de liderii săi, Biserica Ortodoxă de Stil Vechi, cu peste 500.000 de credincioşi, nu este recunoscută drept cult, ci doar ca o asociaţie religioasă. Situaţia este însă similară cu a celorlalţi "stilişti", din Grecia şi Bulgaria.

La începutul lunii martie 2003, cea mai mare grupare "stilistă", Organizaţia Credincioşilor Bisericii Ortodoxe de Stil Vechi din România, şi-a schimbat denumirea în Biserica Ortodoxă Română de Răsărit. Arhiepiscop şi Mitropolit este Î. P. S. Vlasie Mogârzan, care este secondat de 7 Episcopi. Mitropolia are circa 500.000 de credincioşi înregistraţi, dar, potrivit propriilor statistici, la slujbe şi la viaţa Bisericii participă peste un milion de creştini. Ea are 130 de preoţi de mir şi 60 de parohii (faţă de numai 36 înainte de decembrie 1989), răspândite pe teritoriul întregii ţări.

Din pricina unor probleme canonice şi dogmatice, "stiliştii" români sunt organizaţi în trei Biserici distincte: una cu sediul la Slătioara (Suceava), având-l ca şef pe Î. P. S. Vlasie Mogârzan, una cu sediul la Furceni (Galaţi), având-i ca lideri pe P. S. Gherontie şi Casian, şi Biserica Ortodoxă Tradiţională, cu sediul în Bucureşti, sub oblăduirea mitropolitului grec Î. P. S Hristofor. Trebuie menţionat că toţi credincioşii basarabeni aflaţi sub ascultarea Patriarhiei Române respectă calendarul vechi (iulian), aceasta fiind condiţia pe care au pus-o în 1992, o dată cu revenirea lor la B. O. R.

În ciuda atacurilor sau calomniilor la care au fost supuşi, "stiliştii" sunt doar nişte *ortodocşi români tradiţionalişti*, care luptă de peste 80 de ani pentru păstrarea calendarului vechi din România şi pentru menţinerea neştirbită a vechilor rânduieli în Biserica lui Hristos.

Documentar realizat de Florian BICHIR

Hram la Slătioara

Securitatea a confiscat mumia unui episcop!

Ridicată, în urma unei viziuni, la începutul secolului al XIX-lea, pe un tăpşan izolat de la marginea Bucureştiului, mănăstirea ortodoxă de stil vechi cu hramul Adormirea Maicii Domnului se află astăzi din nou în faza de construcţie.

În vara anului 1986, pe timp de noapte, mănăstirea a fost vizitată de un grup de maşini ale Securităţii, din care au descins vreo zece persoane îmbrăcate civil şi forţând porţile. La ordinul unui anume Horea, celelalte persoane au spart porţile, au bătut în uşile chiliilor şi au pătruns la lumina lanternelor în biserică. Alertaţi, călugării au ieşit în cămăşi de noapte, cu părul şi bărbile vâlvoi, şi i-au rugat pe "noctambuli" să nu le profaneze sfântul lăcaş. Cel care mai târziu va semna un proces verbal de primire-predare cu numele "Căpitanul Horea" a dat ordin celorlalţi ca pereţii şi altarul bisericii să rămână fără odoare. La ieşirea în curte, "băieţii" s-au suit pe clopotniţă, de unde au coborât clopotul, pe care l-au băgat anevoie într-una dintre maşini.

Cu toate că monahii fuseseră înştiinţaţi demult că li se va dărâma biserica şi chiliile, acum trăiau pe viu drama de care se temuseră întotdeauna: după zeci de ani de existenţă pioasă şi ascetică, vor rămâne fără sfântul lăcaş. La lumina lumânărilor şi a lanternelor, călugării au fost obligaţi să facă pe groparii şi să-l dezgroape pe cel mai scump frate al lor, Episcopul Evloghie, adormit la Domnul în 1984 şi îngropat în pronaosul bisericii. Aşezat pe tronul arhieresc şi îmbrăcat în odăjdii strălucitoare – cum se îngroapă ierarhii – Episcopul Evloghie apărea de sub lopeţi neatins de putreziciune! Monahii au căzut în genunchi, uimiţi de această minune!

Securiştii, după ce şi-au revenit dintr-o anume năuceală, au luat şi trupul episcopului neputrezit şi l-au aruncat într-o altă maşină! Apoi, după întocmirea sumară şi grabnică a unui proces verbal, în care s-a notificat confiscarea a "una mumie umană" (!!!), au dispărut în noapte. A doua zi au sosit buldozerele şi au dărâmat totul: chilii, trapeză, biserică. Pe locul unde se afla mănăstirea, în cartierul Militari (Apusului), nu s-a mai ridicat nimic.

După Revoluţie, călugării risipiţi pe la alte mănăstiri s-au strâns să-şi refacă vechiul lăcaş. Au primit aprobările, în frunte cu starefţul Flavian (condamnat în regimul communist, pentru credinţa sa, la 6 ani de închisoare), şi au purces la treabă. Pentru a recupera odoarele şi moaştele Episcopului Evloghie, călugării au făcut sesizări la Poliţie, Parchet, SRI. În cele din urmă s-a ajuns la Judecătoria sectorului 6, unde li s-a răspuns prin executorul judecătoresc Crucescu: "Nu mai există nici un act legal din care să reiasă că fosta Securitate v-ar fi confiscat odoare ori vreun trup omenesc mumificat". Totuşi, până în anul 1989, călugării au săpat pe undeva, printr-un colţ al Cimitirului Ghencea, pe unde "ni s-a spus că s-ar afla reînhumat Evloghie", dar n-au găsit nimic. Călugării mai speră doar într-o minune şi zilnic înalţă rugăciuni...

(Fl. Bichir)

RUSIA ŞI ISPITA MESIANICĂ

religie şi ideologie (17)

partea a treia: *PROFEŢII*

CAPITOLUL VI

5) KONSTANTIN LEONTIEV - ÎNTRE BIZANTINISM ŞI LUMEA SLAVĂ **(18)**

Secolul al XIX-lea este cu siguranţă pentru Rusia secolul în care ideile politice şi sociale, privind în special împlinirea destinului Rusiei şi raportul său cu Europa, sunt deosebit de fecunde. În cadrul acestei problematici, gândirea lui Leontiev se distinge printr-o extraordinară luciditate şi acurateţe în ceea ce priveşte problemele istorice legate de Rusia şi de destinul ei.

Tradiţionalismul lui Leontiev nu urmează linia obişnuită a *populismului* slavofil şi nici pe cea a panslavismului oficial. El se datorează unei viziuni culturale ample, care deseori l-a dus în conflict pe Leontiev cu doctrina oficială, imperialistă. Conflictul rezultă din faptul că morfologismul cultural a lui Leontiev nu corespundea cu împlinirea culturală care se putea realiza prin "arderea etapelor", pe care o credeau posibilă atât comuniştii, cât şi gânditorii ortodocşi ai vremii. Mult mai realist şi mai bun cunoscător al realităţilor culturale ruseşti, Leontiev nu se alătura vocilor profetice, multe dintre ele delirante, care vorbeau despre destinul superior al Rusiei. Panslavismul reprezintă pentru gânditorul rus, *un vehicul al mentalităţii* ***antitradiţionale*** *provenite din Europa modernă* **(19)**. Forma acestei mentalităţi o reprezenta ideea naţionalistă, la *modă* în secolul al XIX-lea. În această ideologie naţionalistă vedea Leontiev spiritul burghez care degradează cultura umană a Occidentului. Prin aceasta, gânditorul rus se alătură tradiţionaliştilor care vedeau în cultura europeană muribundă principalul *rău* care se putea abate, sub diferite forme, asupra Rusiei pravoslavnice.

Ideea naţionalităţilor - afirmă gânditorul rus - *nu este decât un alt aspect al aceluiaşi proces de democratizare liberală care lucrează deja de multă vreme pentru distrugerea marilor lumi culturale ale Occidentului* **(20)**. Acest *spirit burghez* a pătruns şi în Rusia, iar panslavismul este una dintre formele pe care acest spirit o ia. Împotriva cultului dizolvant al acestei mentalităţi anti-tradiţionale, Leontiev încearcă să opună ideea de **bizantinism**. Bizantinismul, ca *tip cultural particular şi autonom* reprezintă adevărata esenţă a Rusiei, cea care-i conferă energie şi putere. Într-un cuvânt, tot ceea ce înseamnă Rusia, se datorează modelului cultural bizantin asimilat în totalitate. Este vorba de ţarism – adică ideea imperialistă, ortodoxă – şi de întreaga structură socială a Rusiei. *Indiferent de aspectul sub care vom privi viaţa şi statul rus* – afirmă Leontiev – *vom vedea că bizantinismul – adică* ***Biserica şi Ţarul*** *– pătrunde întotdeauna mai mult sau mai puţin direct, în profunzimea, în miezul organismului nostru social. Forţa noastră, disciplina, istoria culturii, poezia şi tot ceea ce e* ***viu*** *în Rusia apar organic legate de monarhia noastră naţională şi binecuvântată de Ortodoxie, căruia îi suntem urmaşi direcţi şi reprezentaţi în lume. Bizantinismul ne-a organizat în sistemul ideilor bizantine şi, unindu-se cu principiile noastre simple şi patriarhale şi cu deja bătrânul material etnic slav, a creat măreţia noastră* **(21)**.

Sentimentele naţionaliste de sorginte panslavistă, precum şi cele rasiale, nu fac decât să trădeze acest fond cultural, pricinuind astfel căderea Rusiei. Proiectele *panslaviste* sunt de fapt antibizantine, adică antitradiţionaliste, în măsura în care acestea presupun *amestecare şi fuziune incoerentă*, care nu ţine cont de distincţia culturală între ruşi şi ceilalţi slavi. Greşeala panslavismului, în viziunea lui Leontiev, este una de *esenţă* – de aici şi imposibilitatea împlinirii idealului panslavist. Premiza de la care pornesc toate ideile panslaviste este credinţa în existenţa slavismului ca *tip cultural autonom*. În realitate însă, spune gânditorul rus, slavismul nu există deocamdată; ceea ce există este doar o lume slavă ce nu se poate identifica cu *autoconştiinţa panslavistă*.

Slavismul sau a pierit pentru totdeauna, dispărând din cauza slăbiciunilor sale şi a excesivei sale simplităţi originare, zdrobit de acţiunile combinate ale catolicismului, bizantinismului, germanismului, maghiarismului, islamismului, etc., sau, dimpotrivă, nu şi-a spus încă ultimul cuvânt şi se ascunde, ca focul sub cenuşă, în masa etnică amorfă a lumii slave **(22)**. Această lume este dispersată în numeroase entităţi slave naţionale; nu există, în acest sens, o idee originală şi unificatoare care ne-ar putea face să vorbim de slavism ca de un tip cultural unic ce s-ar deosebi de celelalte lumi culturale. Aceste idei l-au situat pe Konstantin Leontiev la antipodul doctrinei politice oficiale. El face, în acest sens, notă discordantă cu ceilalţi gânditori şi analişti politici, adversari pe planul ideilor, care-l etichetează cu atributele neonorante de *turcofil* (Berdiaev) sau chiar *necreştin* (Dostoievski).

Deşi original în planul ideilor politice (pe care le integrează în vasta sa viziune culturală), Leontiev rămâne totuşi în gândire un *rus desăvârşit*. Ceea ce-l leagă pe Leontiev de gândirea tradiţională e în primul rând acea opoziţie faţă de valorile culturale occidentale aflate în descompunere, precum şi credinţa într-un destin viitor al Rusiei, însă nu independent de spiritul tradiţional bizantin. La aceasta se adaugă şi harul profetic – deşi mai puţin realizat în operele sale – datorat mai ales prezicerilor lucide privind *iminenţa afirmării în Rusia a unui socialism ateu şi totalitar* **(23)**. Viitorul Rusiei depindea de modul în care aceasta era capabilă să apere patrimoniul valorilor religioase şi politice ale bizantinismului. *Adevăratul interes al Rusiei în Occident consta, după părerea sa, în conservarea idealurilor bizantine ale Ortodoxiei şi ale Autocraţiei* **(24)**, care constituiau, aşa cum am văzut, esenţa istorică a Rusiei.

Observăm astfel că tradiţionalismul leontievian a fost unul religios şi monarhic, opus naţionalismului *modernist* (şi numai în aparenţă ortodox) al slavofililor. Acest tradiţionalism neo-bizantin va putea salva Rusia de uniformizarea specifică civilizaţiei burgheze occidentale. Rusiei i se prezentau astfel două alternative: să se supună *progresului* european, sau să se opună şi să persiste în propria individualitate *conservatoare*. În acest al doilea caz, opoziţia faţă de Occidentul burghez se putea face cu preţul unor infinite suferinţe, dar în special, printr-o ordine statală rigidă. Trebuie să remarcăm că Leontiev crede şi el în a *Treia Romă* imperială şi ortodoxă – *care nu va cădea niciodată*.

Şi totuşi, viziunea unui iminent sfârşit al Rusiei bizantine apare mai ales în ultimele sale scrieri, impregnate de profetism şi eshatologism. *Dacă Rusia ortodoxă şi imperială nu va avea forţa să-şi împlinească... datoria – de păstrare a principiilor bizantine –, va fi, inevitabil, răsturnată de o revoluţie socialistă* **(25)**. Utopia neobizantină ia locul unei anticipări privind viitorul tragic al Rusiei: *Va apărea poate o sclavie sui generis, o sclavie în formă nouă, probabil sub forma unei foarte dure supuneri a persoanelor aparţinând unor comunităţi mici şi mari şi a comunităţilor statului... În orice caz, această nouă cultură va fi extrem de apăsătoare pentru mulţi, iar oamenii secolului XX, de acum atât de aproape, nu o vor stropi sigur cu apă de trandafiri şi cu zahărul libertăţii şi al umanitarismului, ci cu ceva diferit, teribil chiar, pentru cine nu va fi pregătit* **(26)**.

Răul care urma să vină, sub forma unei *culturi a sclaviei*, nu era destinat numai ruşilor, ci întregii umanităţi europene. Căci Europa nu este în stare – după gânditorul rus – să opună nimic viabil acestei adevărate forme diabolice culturale. Singur bizantinismul era în stare să se opună acestei tare burgheze, la fel de rea ca şi liberalismul sau democraţia.

Prin aceasta, salvarea Europei era încă o dată în mâinile Rusiei. Ea trebuia să se întoarcă la ideea bizantină şi să se unească cu popoarele asiatice şi de religie necreştină pentru simplul fapt că în sânul acestora n-a pătruns încă iremediabil spiritul european modern **(27)**. În plus, *numai Rusia posedă forţa politico-militară şi creativitatea necesară pentru a juca un rol decisiv în istoria universală* **(28)**.

Previziunile lui Leontiev privind *moartea* culturii europene sunt şi ele încărcate de un profund fatalism istoric. Răspândirea universală a unei civilizaţii atee, democrate, i-a părut lui Leontiev a fi semnul *sfârşitului istoriei*. Aici, el îl anticipează cu 40 de ani pe Spengler, care prevedea şi el sfârşitul inevitabil al culturii europene. În ambele cazuri, se tinde spre un egalitarism social şi economic fad, spre un om mediu, lipsit de sensul religios şi metafizic al existenţei.

Prin viziunea sa morfologică asupra culturii, Leontiev dă o importantă lovitură mesianismului rusesc clasic. Totuşi, semnele vocaţiei mesianice se văd şi în cazul filosofului rus: iubirea pentru "Sfânta Rusie" şi patosul profetic recunoscut în cele din urmă şi de cei care l-au criticat.

*

Secolul XX a însemnat pentru Rusia o încercare a unor intelectuali din exil de reîntoarcere la tradiţia creştin-ortodoxă, la idealul estetic prerevoluţionar, ca o contrapondere faţă de ateismul ucigaş al comuniştilor. Pe acest fond, se continuă o tradiţie sănătoasă a unei Rusii care se dorea *altfel* decât era în realitate. Intelectualilor din exil, reprezentaţi ai *noii conştiinţe religioase* le revenea greaua misiune de a păstra în afara Rusiei adevăratele valori ale *tărâmului sfânt*. Aşa cum afirma şi Soljeniţîn, *adevăratul suflet al Rusiei în secolul XX va fi în exil* **(29)**. Rusiei i se impuneau în cele din urmă două soluţii incompatibile: să revină la credinţă sau să accepte moartea spirituală impusă de comunişti întregului popor. Prima era condiţionată de dărâmarea structurilor comuniste şi reîntemeierea unei lumi noi, a libertăţii; în cazul al doilea, de însănătoşirea regimului şi continuarea imperialismului în forma sa monstruoasă, îmbrăcând o nouă ideologie.

Nu întîmplător, accentul va fi pus de noii reprezentanţi ai conştiinţei ruse pe ideea libertăţii, atât de preţioase, dar din păcate inexistente în istoria Rusiei. Poate şi de aceea gustul libertăţii va fi atât de apreciat de un Nikolai Berdiaev, de exemplu, care va impune ideea unei libertăţi absolute, care-l predetermină pe Însuşi Dumnezeu **(30)**. De altfel, Berdiaev va fi cel care va prelua mesianismul rus şi-l va face cunoscut, prin scrierile sale, întregii Europe. El se înscrie pe linia unui mesianism religios care va duce la crearea *divino-umanităţii*, un ideal soloviovian, la religia libertăţii, a Duhului Sfânt, şi la un nou *Ev Mediu*, totul ducând spre un sens al istoriei caracterizat printr-o *revelaţie antropocentrică* în care omul îşi va recăpăta chipul şters de întunericul din minte şi inimă, şi care va impune pe *omul îndumnezeit*.

(Va urma)

Bogdan SILION

---

18. *Bizantinismul şi lumea slavă* este titlul principalei opere a lui Konstantin Leontiev, tradusă recent în româneşte de Elena Pîrvu (Ed. Anastasia, Bucureşti, 1999).
19. Claudio Mutti, prefaţa la *Bizantinismul şi lumea slavă*.
20. Leontiev, *op. cit.*, p. 45.
21. *Ibidem*, p. 43.
22. *Ibidem*, p. 67.
23. Aldo Ferrari, *A Treia Romă. Renaşterea naţionalismului rus. Introducere în gândirea lui Leontiev*, Ed. Anastasia, Bucureşti, 1999, p. 23.
24. Aldo Ferrari, *op. cit.*, p. 34.
25. *Ibidem*, p. 25. Ideea se regăseşte în scrierea lui Leontiev *Rosia i Slavjonstvo*, vol. II.
26. *Ibidem*, p. 25.
27. Claudio Mutti, în prefaţa la *Bizantinismul şi lumea slavă*, ed. cit.
28. Aldo Ferrari, *op. cit.*, p. 37.
29. *Căderea imperiului comunist sau Cum să reîntemeiem Rusia*, Ed. Rampa şi Ecranul, 1991.
30. *Sensul creaţiei*, Ed. Humanitas, Bucureşti, 1992, şi mai ales *Spirit şi libertate*, Ed. Paideia, Bucureşti, 1996.

BIBLIA LUI ROBESPIERRE

Una dintre împlinirile postdecembriste e aceea că, în camerele anumitor hoteluri, găsești într-un sertar al noptierei, sau așezată lângă piciorul lămpii de veghe, la căpătâiul patului, o *Biblie*. Sau doar un *Nou Testament*. Tradusă într-o limbă română sforțată puritan, tipărită pe hârtie fină, deși nu tip "foiță de țigară", și învelită în coperți de vinilin, cartea emană un aer stângaci și steril. Mă face să-mi amintesc de cetele de țărani-cooperatori care, sâmbăta dimineața, se suiau în tren ca să meargă la nuntă două halte mai încolo. Îmbrăcați în ceea ce lor li se părea a fi straie de sărbătoare: costume, cămăși, cravate și năframe cu totul și cu totul din supraelastic, de o veselie decăzută, care le dezvelea dinții de aur, nuntașii erau astfel separați, prin pitorescul sintetic al hainelor, de lanurile de grâu pe care, după ce coborau din tren, le mai aveau de străbătut până în zare, în satul mirilor. De aceea *Bibliile* cu pricina, împrăștiate prin hoteluri de tot felul de asociații misionare, nu m-au atras niciodată la lectură. Nu se lipesc de nimic. Nu-mi amintesc de nimic și nici nu-mi vestesc ceva. Aerul, lumina, liniștea sau memoria alunecă peste file fără a le iriza. E ca și cum aș citi ingredientele de pe o cutie de conserve. "Jesus" la conservă, în suc neoprotestant. Citind instrucțiunile de folosire, îți poți prepara o pioasă budincă creștină, însiropând chitaristic, după pofta inimii, versetele tipărite de societăți anonime, venite de nicăieri și așteptând necitite în camere de hotel glazurate în *calcio-vecchio* îmbâcsit de fum de țigară. La fel ca și predicile pe stadioane, crucifixurile de fosfor, icoanele cu beculețe și ceasurile cu cuarț, mari, galbene și din Hong-Kong, lipite în naosul unor biserici, tipăriturile respective mă stingheresc. Pentru că îmi pot închipui un Dumnezeu umil, sărac, sau glorios izbăvitor. Un Dumnezeu folcloric sau un aristocrat. Dar nu un Dumnezeu țoapă. Numai că omul de azi are nevoie de un zeu pe măsura-i. Și dacă grecilor, cum lui Pitagora, încă li se mai dădea drept sclav vreun zeu precum Zalmoxis, lumea postmodernă pune la dispoziția celor desprinși de tradiție doar un zeu în coajă de vinilin, trăind prin moteluri și tămâiduind hâțânat pe stadioane.

*

Și Robespierre avea o *Biblie*. A fost găsită și confiscată, laolaltă cu alte hârtii, după ce a fost ghilotinat. Era subliniată și adnotată. Avea o *Biblie*. Dar de crezut credea în Rousseau. Care și el avea o *Biblie*, dar îl căuta pe Dumnezeu la zvârlitura de băț a unei emoții. Și-l închipuia picurând în marginea unui sentiment. Deși educat la școli catolice și cu burse abațiale, Robespierre nu credea în Dumnezeul Tradiției creștine, ci în nou-venitul introdus în saloane de Rousseau. (În paranteză fie spus, atașamentul lui față de Rousseau era lipsit de nuanțe. În decembrie 1792, a distrus bustul lui Helvetius din Clubul Jacobin pe motiv că acesta fusese un intrigant ce complotase împotriva lui Rousseau. Câteva luni mai târziu, i-a refuzat lui Palissot certificatul de civism pe motiv că, în urmă cu 35 de ani, îl ridiculizase pe Rousseau în comediile sale!) Robespierre nu citea *Biblia* cu discernământ ascuțit de Sfinții Părinți, ci cu simțurelul vicarului savoyard. Robespierre nu era ateu. Era, ca și Rousseau, un înverșunat adversar al ateilor, dar și al Tainelor, Crezului, ierarhiilor. Preoții, spunea el, sunt "pentru moralitate ceea ce șarlatanii sunt pentru medicină". Și se extazia: "Ce diferit e Dumnezeul Naturii de cel al preoților!". Religia e Morală. Și moral e ceea ce asigură propășirea socială. Deci nimic din religie nu are voie să ciobească armonia socială. *Religia în limitele rațiunii* a lui Kant, un alt mare rousseauist, e de fapt religia în limitele sociale. Religia ca rezultat și garanție a unui aumit mod de viață mai degrabă decât ca sursă a lui. Nu legile pogoară de la Dumnezeu, ci Dumnezeu purcede din legislație. Societatea își arvunește zeul care îi trebuie. Un Dumnezeu cu simbrie. Care să o slujească și să fie bun la toate în curtea din dos. Dar dacă societatea e matrița lui Dumnezeu, cine e matrița societății? Robespierre, desigur. Pe care-l încape Rousseau. Societatea revoluționată nu urma să fie decât confirmarea justeții relațiilor dintre Robespierre-Rousseau și Dumnezeu. Chipul văzut al acestei intimități e consumat cu lacrimi, suspine și flagelări, care însă nu erau menite a smeri importanța profeților, ci a le-o exacerba: "Ființă Eternă, strânge-mi în jur nenumărate mulțimi de semeni de-ai mei, astfel încât să-mi asculte mărturisirile, să-mi deplângă ocările și să roșească pentru păcatele mele. Lasă-i să-și deschidă sufletul la picioarele tronului tău cu aceeași sinceritate; lasă-i apoi să-Ți spună, dacă îndrăznește vreunul, «Am fost mai bun decât acest om»" Astfel se roagă Rousseau la începutul *Confesiunilor* sale, cu îndolorată trufie.

Dacă societatea e un construct care abia trebuie articulat, atunci trecutul nu-și mai are rostul. Deci poate fi și trebuie eliminat. De aici, Anul I Revoluționar și calendarul decadar. Singurul lucru conservat din trecut, singura tradiție, o constituie autobiografia. Oamenii rupți de tradiție au tendința de a se justifica, de a-și face istoria sentimentelor, de a-și trasa genealogia moralei. Singura garanție a adevărului propriilor teorii e propria bunătate. Și aici apare simplificarea mincinoasă și solipsismul. Omul excepțional. Reacționarul poate fi un om normal. El nu trebuie să stea garanție pentru lucruri pentru care au stat alții, mai vrednici decât el, înaintea lui. Revoluționarul nu. E o linie dreaptă de la propria bunătate la propriul adevăr. Invers, conservatorii pornesc de la adevăr, care nu e unul abstract, ci istoric în esență și manifestări, pentru a găsi calea spre bunătate. Autobiografia – *Confesiunile* lui Rousseau, dar și celelalte scrieri mărturisitoare ale lui – e apologie a revelației rousseauiste și sămânță a sociogoniei în același timp. Acolo vedem cum "bobul de spumă" devine Tatăl. Și asta pentru că Rousseau și Robespierre nu erau atei. Ei erau doar împotriva Tradiției. Adică a Întrupării. De fapt, cu unele triste și epuizate excepții, creștinătatea se împarte în cei care cred că Dumnezeu s-a făcut om și că utopia nu se va face realitate, și cei care nu cred că Dumnezeu s-a făcut om și luptă pentru ca utopia să devină realitate.

Pentru aceștia din urmă, ghilotina e instrumentul grăbirii istoriei, care nu mai rabdă nici o eroare și nici o întârziere în execuție. Care nu mai are nevoie de om decât ca victimă. Restul se petrece științific, conform legilor gravitației și Naturii. Fără arbitrariul forței și neprevăzutul iscusinței unui gâde. Fără posibilitatea de a scăpa cu viață, ca la spânzurătoare. Fără șansa unor vânturi potrivnice sau a unei furtuni de vară, ca la rug. Fără implicarea elementului timp. Adică istorie. Capul e despărțit de trup precum rațiunea de simțire și religia naturală de adaosurile superstiției. Interesant e că, deși omul moare la această separație, filosofii se așteptau ca religia să trăiască așa, numai din cap. Sau numai din inimă. Cultul Ființei Supreme (susținut de Robespierre) și cel al Rațiunii/Naturii (oficiat de Herault de Sechelles) erau o mistică fără asceză. Garantau accesul imediat, plebeu, la Dumnezeu. Acolo unde creștinismul tradițional îl are pe Dumnezeu sus pe vitraliu sau boltă, iar Lucrarea sa, Pronia, aproape, noua credință îl ține pe Dumnezeu la îndemână, dar implicarea sa în istorie devenea nulă. Noi puteam da oricând buzna în cămăruța lui de sub scări, dar el nu avea voie să se amestece în treburile noastre. Decât ca sentiment. Nu ca Taină, dogmă, asceză sau minune. Creștinismul tradițional are trepte și ocolișuri, ierurgii și realități simbolico-liturgice. Și instituțiile politice ale Europei creștine erau complicate, întârziate și sublimate de proceduri, sfaturi, divanuri, privilegii, ordine cavalerești, bresle și confesori. Numai dictaturile moderne sunt simple, cu o religie a iluminării cotidiene și un cult al subitului. Deschizi *Biblia*, sau *Mein Kampf*, sau *Das Kapital*, și te izbăvești.

*

Dacă e să credem în mintea omenească, apoi nu putem trece cu vederea peste certitudinile a mii de ani. Dacă rațiunea umană valorează ceva, atunci a valorat dintotdeauna. Dacă nu valorează nimic, atunci nu avem dreptul să operăm schimbări în virtutea unor concluzii obținute cu un instrumentar aproximativ. Nimic din ce e citit în afară de contextul tradiției nu are valoare. Nici măcar Biblia, care, și ea, nu e decât o poveste a reiterării memoriei, a ființării paradisiace, a sentințelor profetice, a înțelesului încercărilor și izbânzilor trecute. O carte a restaurării. Utopia încearcă să abolească istoria, fiindcă istoria are amintiri din sânul lui Dumnezeu. Lucrurile noi care ne bucură sunt, precum pruncii, acelea care poartă în sine chipul celor vechi. Restul e parvenitism. De aceea UE, încercând să-și usuce rădăcinile creștine, nu va fi decât o Europă țopească. Unul din copiii abandonați ai lui Rousseau.

Mircea PLATON

*(din volumul provizoriu intitulat **Obișnuința memoriei**, aflat în pregătire la Editura Christiana din București)*

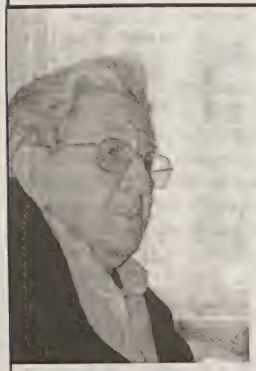

ŞAH LA REGE ... (18)

de Gabriel CONSTANTINESCU

Prin toate măsurile adoptate, era clar că dictatura regală instaurată după înlăturarea guvernului condus de Octavian Goga ţintea cu prioritate desfiinţarea Mişcării Legionare. Pentru realizarea acestui obiectiv, cuplul Carol-Lupescu îşi găsise omul potrivit. „Armand Călinescu – scrie Paul D. Quinlan în *Regele playboy* – era devotat Regelui şi fusese omul lui de încredere în timpul loviturii de stat din februarie. De ani de zile urmărea să distrugă Legiunea. Era totodată apropiat şi de amanta Regelui. Nu se ştie dacă avea cunoştinţă de încercarea nereuşită a lui Lupescu de a-l asasina pe Codreanu, care se desfăşurase exact în momentul în care Carol înfăptuia lovitura de stat; în orice caz, dacă ar fi ştiut, ar fi sprijinit-o sută la sută. De astă dată, însă, norocul fusese de partea lui Codreanu, fiindcă unul dintre asasini avusese mustrări de conştiinţă şi-l informase despre complotul pus la cale. Câteva zile mai târziu, pe 14 februarie, la o întâlnire a Cabinetului, Călinescu a pledat pentru arestarea şi internarea a 100-150 de conducători ai Legiunii. «Dacă chiar în situaţia de azi procedăm cu mănuşi, vom pierde şi autoritatea şi prestigiul», a avertizat el, fără nici un rezultat". Aşadar, pledoarie pentru o „soluţie finală" *avant la lettre* în acţiunea de lichidare a Mişcării Legionare.

Ceea ce nu i-a reuşit lui Călinescu în februarie, îi va reuşi în martie. O reuşită la care va fi nu numai sprijinit de patronul său "Rex", dar chiar impulsionat brutal. În *Însemnări politice*, la 25 martie, Călinescu nota: "Urdăreanu mi-a spus că Rex a avut impresia că fac *machine arrière* [cu înţelesul de a da înapoi, a se răzgândi – n.n.] pe chestia Gărzii de Fier. După explicaţia prin Ur(dăreanu), mi se spune că e mulţumit". O mulţumire ce răspuns la propunerea făcută suveranului de "lichidare imediată a gardismului prin arestarea lui Codreanu şi a tuturor fruntaşilor".

Dar *Însemnările politice* ale lui Armand Călinescu sunt interesante nu numai sub aspectul informaţiilor cu privire la desfăşurarea acţiunii de lichidare a Mişcării Legionare Fără voia memorialistului, ele exprimă fără echivoc caracterul de camarilă, de clică, de coterie, în flagrantă opoziţie cu grosul naţiunii, a celor care exercitau "dictatura regală". În relatarea datată 25 martie, referitoare la "Audienţa la M. S. Regele", Călinescu notează: "În ce priveşte Garda de Fier, conducătorii se agită îndeosebi după evenimentele din Austria [referire la proclamarea de către Hitler a unirii Austriei cu Germania – n. n.]. Am arătat că trebuie continuată supravegherea şi am schiţat presiunea ce vom face. Am adăugat că *am lucrat singur* [subl. n.]. Poliţia, uneori, nu m-a secondat. Justiţia nu a activat, armata m-a sabotat. Unii membri din guvern, de asemenea, m-au contracarat şi au întreţinut legături cu Codreanu. Astfel, apăream că duc o politică personală, ceea ce este inadmisibil. Propun acum urmărirea lui Codreanu pe tema ultragierii lui Iorga. Eventual, arestarea celor ce s-ar solidariza".

Măsurile preconizate de Armand Călinescu şi aprobate de rege au fost aplicate fără întârziere. Pe 17 aprilie 1938, ziua arestării lui Corneliu Z. Codreanu pentru a fi judecat în procesul intentat de profesorul Iorga pentru "ultraj asupra unui demnitar de stat", toţi fruntaşii Mişcării Legionare au fost arestaţi şi internaţi în lagăre de concentrare, recent înfiinţate de guvern la Tismana, Dragomirna şi Miercurea-Ciuc. Două zile mai târziu va fi judecat de un tribunal militar. "Rezultatele procesului – notează Paul D. Quinlan – erau previzibile. Guvernul se asigurase că de astă-dată Căpitanul n-avea să fie adus în faţa unor judecători care simpatizau cu Legiunea". Sentinţa rostită de tribunal, aşa cum menţionam în capitolul anterior, a fost de şase luni de închisoare, pedeapsa maximă prevăzută pentru această categorie de delicte.

"Era însă abia începutul. La câteva ore după condamnarea lui Codreanu – continuă relatarea istoricul american, cu remarcabilă obiectivitate, o atitudine străină, din păcate, în relatările istoricilor români –, guvernul a decis să fie judecat pentru fapte care puneau în pericol siguranţa statului şi pentru încercarea de a organiza o rebeliune prin care s-ar fi urmărit preluarea controlului asupra guvernului. Între timp, mâna grea a lui Călinescu s-a abătut nemiloasă asupra Legiunii. Mii de legionari au fost arestaţi, printre care majoritatea liderilor lor, judecaţi în grabă şi azvârliţi în închisoare sau în lagăre de concentrare: aproximativ 30.000 de case ale legionarilor au fost percheziţionate şi nenumărate bunuri confiscate; iar universităţile, mult timp focarul sprijinului legionar, au fost închise".

După pronunţarea sentinţei de condamnare în procesul de calomnie intentat de Nicolae Iorga, Corneliu Z. Codreanu a fost depus în Fortul-închisoare Jilava. "Va sta izolat, neavând contact cu exteriorul decât prin rarele vizite ale avocaţilor, până în ziua de vineri 20 mai 1938, când va fi condus la Tribunalul Militar Bucureşti pentru «a-şi pregăti, cu avocaţii, apărarea» (studiul a 20 de dosare; 20 teoretic pentru că numai 14 au fost puse la dispoziţie apărării spre studiere, căutare de contra-probe, lista de martori, pregătirea pledoariilor etc.), procesul fiind hotărât pentru luni 23 mai 1938, deci peste două zile!" – ne informează autorii lucrării *Din luptele tineretului român: 1919-1939*, în "Cuvântul lămuritor" al capitolului intitulat "Procesul, 23-25 Mai 1938".

Pentru dreapta cunoaştere a istoriei noastre recente, o cunoaştere care ne ajută să înţelegem rădăcinile adânci ale situaţiei nenorocite în care se zbate, fără prea multe perspective de a ieşi la lumină, România de astăzi, lucrarea menţionată mai sus este un document util şi lămuritor. Autorii ei, Nicolae Horodniceanu, Duiliu Sfinţescu, Nicolae Smărăndescu şi Stelian Stănicel, colaboratori apropiaţi ai lui Corneliu Codreanu în anii 1936-1938, "au reprodus largi extrase din dosarul dezbaterilor, care oglindesc condiţiile în care a fost pregătit şi s-a desfăşurat procesul". Totodată precizează că "din acest dosar au reţinut ceea ce au crezut esenţial ca argument semnificativ pentru înţelegerea felului cum se împărţea justiţia pe vremea regelui Carol II".

Ingerinţele puterii politice în activitatea justiţiei fac parte din practica tuturor regimurilor de dictatură, iar "dictatura regală", instaurată şi exercitată de regele Carol al II-lea, nu a făcut excepţie de la practicarea abuzurilor în împărţirea dreptăţii. "Ordonanţa definitivă de trimitere în judecată a lui Corneliu Z. Codreanu pentru crimă de trădare, uneltire contra ordinei sociale şi pentru crime de răzvrătire", a Tribunalului Militar al Corpului II Armată – Cabinetul 6 Instrucţie, dovedeşte cât de departe poate merge perversitatea unui dictator, dispus la săvârşirea oricărei nelegiuiri pentru a-i înlătura pe cei pe care îi bănuieşte că ar putea să-i pericliteze poziţia. În cazul dictaturii lui Carol, analiza psihologică făcută de jurnalistul american R. G. Waldeck în *Athenée Palace* (New Jork, National Travel Club, 1942) are meritul de a pătrunde în resorturile intime ale dictatorului, care l-au împins să se transforme din rege într-un criminal odios. "Gelozia lui Carol pe Codreanu a cauzat cercul vicios de răzbunare şi violenţă care i-a pătat domnia... Gelozia sălbatică a lui Carol a izvorât din faptul că C. Z.Codreanu era şi făcea tot ce Carol îşi dorea să fie şi să facă. Încă din 1920, când a auzit prima dată de Mussolini, Carol şi-a dorit să creeze o mişcare fascistă în România. Şi Codreanu a creat această mişcare de tip fascist. Carol şi-a dorit să fie iubit de poporul său, mai ales de tineret. Şi Codreanu a fost un Făt-Frumos care a cucerit inimile poporului său, mai ales ale celor tineri. Carol a dorit să fie un tribun în imaginaţia Românilor, în loc să fie rege. Şi Codreanu a fost un tribun care era în imaginaţia Românilor atât un martir, cât şi un profet... Drumul spre prăbuşirea domniei lui Carol poate fi urmărit înapoi, prin negura de sânge şi ură, până la invidia Regelui pe Corneliu Codreanu".

Pentru a se elibera de obsesiile provocate de ascensiunea Mişcării Legionare, Carol a găsit unealta cea mai eficace: Armand Călinescu. "Regele vrând să extermine Garda de Fier - scrie Pamfil Şeicaru, urmărind desfăşurarea evenimentelor din perioada "dictaturii regale" –, a fost obligat să recurgă la omul politic care nu concepe o tranzacţie, nici un armistiţiu cu mişcarea legionară. Când Virgil Madgearu a propus şi Iuliu Maniu a susţinut ideea unui pact electoral cu Garda de Fier, Armand Călinescu a combătut-o cu înverşunare, considerând-o ca o renegare a principiilor democrate prin legalizarea unei mişcări totalitare [...] Guvernul naţional prezidat de Patriarhul Miron Cristea a fost doar un decor pentru a acoperi intenţiile reale ale regelui, al cărui executant era Armand Călinescu". Se pare că aşa se explică de ce, în zelul său democratic, "ţărănistul" Călinescu, pentru a combate o posibilă dictatură legionară, a recurs la preceptul alopatiei, *contraria contrariis curantur*, mai pe româneşte: "cui pe cui se scoate", punându-se cu trup şi suflet în slujba dictaturii regale.

Armand Călinescu a fost artizanul "Procesului lui Corneliu Zelea Codreanu", ca de altfel al întregii acţiuni de lichidare a Mişcării Legionare, şi nu face nici un secret din acest rol pe care şi l-a asumat. În *Însemnări politice* consemnează "Câteva reflecţii asupra procesului", dialogând cu sine însuşi. "Ce a urmărit (procesul)?" – "Îndepărtarea lui Codreanu. Discreditarea lui". "Ce am făcut?" – "O campanie de presă prealabilă, care a reuşit. Libertate la proces, pentru a nu crea legende. Când s-a observat tendinţa de schimbare a atmosferei, am introdus şi am difuzat rechizitoriul". "Problema grea:
nu mai aveam personal chestiunea în mână; era şi adversarul care lucra". "Ce am constatat?" – "Slăbiciunea personalului [magistraţii – n. n.]. Inexistent cu toate instrucţiunile. A trebuit să fac eu într-o noapte rechizitoriul. Prea mari aderenţe. Toţi martorii, ofiţeri, profesori, depoziţii favorabile, gata. Anume cercuri, [înclinate] să se demoralizeze şi să producă panică". "Ce e de făcut?" – "Problema nu e închisă. Am obţinut succesul tactic, dar pentru a schimba atmosfera trebuie timp. Stabilitate în acţiuni de guvern şi evitarea greşelilor. Socotesc indispensabil un an sau un an şi jumătate pentru ca procesul psihologic să se resoarbă. Dar în acest timp să se lucreze ireproşabil. Aşa sunt legile psihologice". Aşadar, "Justiţia este un lucru prea important ca să fie lăsată pe seama judecătorilor", chiar dacă sunt judecători-militari, obişnuiţi să execute, "fără murmur şi şovăire", ordinele superiorilor.

Nu mai puţin reprobabile au fost intervenţiile regelui, care, în loc să respecte – suveran – independenţa Justiţiei, s-a implicat, fără jenă, în lucrările Tribunalului, recomandând corecţii acolo unde socotea că este cazul. În nota datată 19 mai 1938, din *Însemnări zilnice*, după ce ţine ca posteritatea să afle, citindu-i *Jurnalul*, că a fost "una din singurele nopţi când Duduia [Elena Lupescu – n. n.] n-a dormit cu mine", trece la problemele politice. "La 12, vine Călinescu, spre a vorbi din nou chestiunea Gărzii de Fier. Găsesc că în rechizitoriul asupra lui Codreanu s-au făcut erori; de pildă, de a cita faptul că s-au găsit arme de vânătoare la percheziţiile ce s-au făcut, chiar dacă n-aveau permisele în regulă. Nu trebuie niciodată citat în aceste acte fapte care pot minimaliza acuzarea. Mai a fost şi informaţia care am primit-o, că legăturile lui Codreanu cu exteriorul continuă prin intermediul medicului de la Jilava. Călinescu confirmă aceasta şi-mi raportează că s-au şi luat măsuri, vinovatul fiind mutat". A doua zi, consemnează: "Chestiunea gardiştilor şi hotărârea mea de a lua măsuri pentru întremarea ţării au făcut un excelent efect". (Este vorba de reacţiile guvernelor de la

☛

Londra şi Paris, îngrijorate de posibilitatea instalării la Bucureşti a unui guvern care să renunţe la "alianţele tradiţionale", pentru o apropiere de Roma şi Berlin.)

În ziua de luni 23 mai 1938 a început procesul. Parchetul militar luase din timp măsuri de a nu se permite intrarea în sală decât persoanelor special îndrituite a asista: reprezentanţii presei române şi străine, avocaţii şi rudele acuzatului. La porţile de intrare erau postaţi comisari şi jandarmi, care făceau verificarea cărţilor de intrare şi a carnetelor de identitate. În sală, într-un colţ de bancă, stau mama acuzatului, d-na Eliza Codreanu, iar alături de dânsa, d-na Elena Codreanu, soţia lui Corneliu Codreanu. Momentul este consemnat şi de regele Carol, care notează în *Jurnalul* său: "Astăzi a şi început procesul lui Codreanu. Lucrurile merg normal, tribunalul energic. Se ridică, ca de obicei, incidente, din care unul ni se pare justificat, acel cu lipsa dosarelor [...] Vin din nou ştiri că atmosfera în Anglia este foarte bună şi a crescut de când cu măsurile contra Gărzii de Fier".

În contextul monitorizării (am spune astăzi) guvernului de la Bucureşti de către cancelariile democraţiilor occidentale, un fapt sesizat de Pamfil Şeicaru este semnificativ: "De multă vreme, Elena Lupescu depăşise zona şoaptelor şi rolul ei – ediţie du Barry pentru valahi – era cunoscut de toate guvernele străine. La Quai d'Orsay [Ministerul de Externe al Franţei – n. n.] se temea de o bruscă schimbare în politica externă a regelui Carol, şi, pentru a se asigura, guvernul francez a adus la Bucureşti de la Athena, ca ambasador, pe un eminent diplomat, Thierry, care avea o calitate în plus: soţia lui era născută Rotschild". Fără comentarii!

Procesul s-a desfăşurat după tipicul clasic al proceselor politice din regimurile totalitare, al căror deznodământ – sentinţa – este dinainte cunoscut. Pentru a ascunde însă, atât românilor, care în copleşitoare majoritate ştiau că li se prezintă o farsă judiciară, cât mai ales opiniei publice din lumea liberă, caracterul arbitrar şi abuziv al acestui proces, regizorii lui din umbră au avut grijă să fie parcurse toate etapele procedurii penale, astfel ca sub aspect formal totul să pară a fi în ordine. Imediat după deschiderea dezbaterilor, apărării i s-a permis să ridice incidente, care bineînţeles au fost respinse. S-a făcut apelul martorilor, constatându-se că din cei 117 martori propuşi de apărare, erau prezenţi doar 27. (Cu excepţia personalităţilor proeminente, cărora dacă li s-ar fi interzis să depună mărturie, presa din ţară şi din străinătate ar fi protestat, ceilalţi, oameni liberi din punct de vedere juridic, dar internaţi în lagăre de concentrare, nu au fost aduşi să depună mărturie.) S-a dat apoi cuvântul acuzatului, spre a se disculpa de acuzaţiile ce i se puneau în sarcină. Pentru a se menţine însă veridicitatea acuzaţiilor, inculpatul a fost supus unui sever interogatoriu de prim-procurorul care susţinea acuzarea. În partea finală a procesului au urmat audierea martorilor, rechizitoriul procurorului şi cuvântul apărării, reprezentate de avocaţii Horia Cosmovici, Lizeta Gheorghiu, P. Iacobescu, C. Hentzescu, Caracaş, Renţescu, Radovici şi Theodorescu. Procesul se încheie cu "Ultimul cuvânt al Căpitanului" şi pronunţarea sentinţei.

Deşi – nu din sala în care avea loc procesul lui Corneliu Z. Codreanu, ci din culise – Carol urmărea atent atât desfăşurarea dezbaterilor, cât şi reacţiile îngrijorătoare stârnite în rândurile unei mari părţi a populaţiei de acţiunile sale samavolnice, reacţiuni pe care i le aduceau la cunoştinţă rapoartele Siguranţei, Jandarmeniei şi Poliţiei, conştient fiind de faptul că idealurile Mişcării Legionare nu puteau fi scoase din sufletele adepţilor ei printr-un proces de a cărui justeţe nu se îndoiau numai acuzaţii, ci şi judecătorii lor, hotărâ deja măsurile ca prin represiune şi teroare să domine clocotul surd al nemulţumirilor din ţară. În ziua de marţi 24 mai, a doua zi a procesului, nota în *Jurnalul* său: "Procesul continuă. Codreanu duce o dârză şi bine chibzuită luptă. Scrisorile de ameninţare continuă [să vină]. În Consiliul de Miniştri de astă-seară s-a hotărât punerea în aplicare pe timp de un an a articolului din Constituţie ce prevede pedeapsa cu moartea. Această deciziune s-a luat din cauza mulţimilor de scrisori de ameninţare ce s-au trimis persoanelor oficiale şi marcante în legătură cu procesul lui Codreanu. Această măsură a fost luată în Consiliul de astăzi, de sub preşedinţia lui Gheorghe Argeşeanu, ca să nu puie faţa bisericească a patriarhului într-o postură dificilă. Î. P. S. Miron Cristea nu este contra măsurii, dar, fiind capul Bisericei, nu poate iscăli această hotărâre. E cazul de la Consiliu, când nu s-a opus la articolul constituţional, dar s-a abţinut de la vot".

În cea de-a treia zi, ultima a procesului, 25 mai 1938, când s-a pronunţat sentinţa, Carol îşi exprimă insatisfacţia faţă de proces, în ansamblul lui. "Oareşcari îndoieli asupra atmosferei de la procesul Codreanu; el se apără destul de bine, deşi neagă evidenţa. Avocaţii lui – decenţi. Actul de dare în judecată – slab, făcut cu lacune şi acuzări uneori trase de păr".

Scena pe care s-a desfăşurat "Procesul de trădare, uneltire contra ordinei sociale şi pentru crimă de răzvrătire" intentat lui Corneliu Z. Codreanu ne înfăţişează două tipuri distincte, diametral opuse, de chipuri şi caractere umane. De o parte, desfiguraţi de ură împotriva Mişcării Legionare, Carol, ţiitoarea sa Elena Lupescu şi primul lor sfetnic, Armand Călinescu, urmaţi de un numeros cortegiu de complici şi slujitori, în cazul de faţă magistraţii militari implicaţi în proces, care, mai mult sau mai puţin conştient, au servit o cauză străină şi dăunătoare intereselor naţionale. De cealaltă parte, eroul martirizat, întruchipând românismul în forma sa pură, căruia i s-au alăturat personalităţi respectabile ale vieţii politice româneşti, oameni demni, care n-au avut reţineri în a depune mărturie aşa cum le-a dictat conştiinţa, nu aşa cum ar fi dorit stăpânirea. Alături de ei, avocaţii apărării, caractere puternice, oameni de curaj, care prin intervenţiile şi pledoariile lor i-au îngenunchiat profesional pe acuzatori şi judecători. Iar dacă adevărul pe care l-au scos la lumină nu a triumfat, victoria morală le-a aparţinut în întregime. Şi pentru că atât depoziţiile martorilor, cât şi intervenţiile apărării reprezintă documente valoroase pentru istoria noastră recentă, am spicuit din înfruntările cu instanţa de judecată afirmaţii şi răspunsuri semnificative, care, fără îndoială, au biciuit cugetele judecătorilor.

În depoziţia sa, I. Frollo declară: "Această Mişcare am găsit-o sfântă, în toate. Mişcarea nu era un partid politic, ci o organizaţie de înaltă moralitate". La întrebarea avocatului P. Iacobescu, "Îl credeţi capabil de răzvrătire pe acuzatul C. Z. Codreanu?", martorul răspunde: "Hotărât nu, absolut nu". "Dar de trădare?". Răspunsul sună: "De orice m-aş îndoi, de d-l Codreanu niciodată".

De reţinut este mărturia profesorului universitar Eugen Chirnoagă, care, la întrebarea Preşedintelui Const. Dumitru: "De unde cunoaşteţi Mişcarea Legionară, sunteţi membru al partidului?", răspunde: "Da, sunt membru. Mişcarea o cunosc mai bine din 1937. Până în 1934, am fost ostil acestei Mişcări, pentru că am fost multă vreme în străinătate, vreo şase ani, la studii, şi în timpul acesta mi-am făcut o idee cu desăvârşire falsă în ceea ce priveşte această Mişcare. Am venit în ţară cu ideea că d-l. Corneliu Codreanu estre un criminal ordinar. Ani de zile am crezut acest lucru, până când am luat cunoştinţă cu realităţile din ţară. Am fost profund mişcat în 1937, când am luat primul contact cu spiritul legionar la Carmen Sylva, unde munca era ordonată. Am considerat această Mişcare ca salvatoare a ţării noastre şi pot spune că niciodată Mişcarea Legionară n-a urmărit să vină la putere printr-o lovitură de stat. De când a pătruns în viaţa studenţească Mişcarea Legionară, am observat, zi de zi, o schimbare de spirit, atât în şcoală, cât şi în afară. Cei mai buni studenţi ai mei sunt legionari, pentru că d-l Codreanu i-a îndemnat să fie primii la carte".

Profesorul universitar Mihail Manoilescu afirmă în depoziţia sa: "Mişcarea Legionară îndeplineşte toate condiţiile unei mişcări de purificare. D-l Corneliu Codreanu, cât şi Mişcarea Legionară sunt de o probitate sufletească, de o curăţenie, de o puritate, jertfă şi un exces de loialitate cum n-am mai întâlnit".

La întrebarea pe care C. Z. Codreanu i-o pune martorului, d-l general Ion Antonescu, "Mă crede D-l General capabil de trădare?", acesta răspunde sec: "Din elementele pe care le-am avut şi le am, pot spune că nu poate fi acuzat de trădare. Generalul Antonescu nu stă de vorbă cu trădătorii".

La întrebarea apărării: "Cunoaşteţi Mişcarea Legionară?", prof. univ. Sextil Puşcariu, membru al Academiei Române, răspunde: "Nu sunt membru în Mişcare. Am cunoscut-o demult şi cu multă simpatie m-am apropiat de ea. M-a apropiat sufletul cald al acestui tineret, care era necesar ţării. Cei mai buni elevi ai mei au fost legionari. Mi-a plăcut cartea *Pentru legionari*. Codreanu este un scriitor de talent. M-a apropiat de el religiozitatea sa adâncă, iubirea faţă de ţară şi devotamentul său faţă de tron. L-am căutat să-l văd şi l-am văzut. Am rămas cu aceeaşi impresie".

Şi, în sfârşit, depoziţia lui Iuliu Maniu, din care citâm: "D-l Codreanu crede, ca şi mine, că ideea naţională este factorul vital în propăşirea unei naţiuni. D-sa crede, ca şi mine, că Statul, cu toată puterea sa, trebuie să perfecteze calităţile fără seamăn de frumoase ale poporului român, susţinător de Stat, şi să-i dea posibilitatea, punându-i-se la dispoziţie mijloacele materiale, culturale şi sociale, să-şi poată împlini misiunea pe care o are în această parte a lumii. Adevărat că d-l Codreanu are în concepţia sa un element, cel al antisemitismului, pe care eu nu-l aprob, dar ideea fundamentală este identică. Afară de aceasta, d-l Codreanu este de aceeaşi convingere ca şi mine, că, fără a respecta regulile de corectitudine în viaţa particulară şi publică, şi fără a ţine seama de morala creştină, nu se poate asigura dăinuirea unei naţiuni; şi că părăsirea acestora ar însemna şi pentru poporul nostru ceea ce a însemnat şi pentru multe popoare din trecut: distrugere şi pieire. Pentru aceasta suntem de acord în tendinţa de a impune, în viaţa particulară, socială şi publică, corectitudinea, onoarea şi morala creştină, pe care astăzi – durere – atâţia o calcă..."

Despre curajul, seriozitatea şi profesionalismul apărătorilor, care au înfruntat exemplar acuzarea susţinută faţiş de rege şi de camarilă, am vorbit mai sus. Ca un omagiu adus acestor demni şi neînfricaţi slujitori ai Justiţiei, citâm partea finală a pledoariei aceluia care atunci slujea adevărul ca avocat, iar după eliberarea din iadul temniţelor comuniste, ca preot, pe Dumnezeu – Horia Cosmovici: "Am cerut să vină martori cei cu domiciliu forţat în Ciuc. Ni i-aţi respins. Dar pe unul din ei nu-l puteţi împiedica să depună. Acesta este poetul Radu Gyr". Şi apoi, spre uimirea instanţei şi asistenţei, recită solemn impresionantul poem *Avem atâţia morţi, atâtea oseminte*, după care se adresează judecătorilor înmărmuriţi de insolitul situaţiei: "S-a făcut şi mai târziu. Veţi spune un *da* sau un *nu*. Un cuvânt pentru o viaţă întreagă. Să ştiţi că, dacă veţi condamna, veţi închide, deodată cu Corneliu Zelea Codreanu, sufletul unei generaţii întregi".

În urma pledoariilor apărării, Tribunalul a dat, la ora 10 şi jumătate, ultimul cuvânt acuzatului Corneliu Zelea Codreanu, care a rostit grav, adresându-se nu judecătorilor, ci istoriei: "Aveţi în mâinile Dvs nu viaţa mea, pe care o dau bucuros. Aveţi în mâinile Dvs onoarea întregului tineret al neamului românesc".

După deliberare, Tribunalul a răspuns la toate capetele de acuzaţie afirmativ, iar dacă acuzatul merită circumstanţe atenuante, negativ. Sentinţa: "Tribunalul Militar al Corpului II Armată găseşte vinovat pe acuzatul Corneliu Zelea Codreanu, avocat din Bucureştii Noi, Casa Verde, Str. Niculescu Dorobanţul Nr. 38, pentru faptele imputate mai sus şi îl condamnă la 10 (zece) ani muncă silnică şi 6 (şase) ani degradare civică, precum şi la 5.000 lei amendă şi 2.000 lei cheltuieli de judecată". *(Va urma)*

Căpitanul în timpul procesului din 1938

Patru avocaţi al Căpitanului: V. Mailat, M. Vlasto, R. Ghenea, H. Cosmovici

MARGINALII EDITORIALE

EPOPEILE NU POT FI UITATE

Deşi faptele s-au petrecut cu destul de multă vreme în urmă, în Carpaţii sudici ai României, iar la noi, pe un fond de minciună şi abrutizare colectivă, uitarea ameninţă să se aştearnă peste acele isprăvi de legendă, iată că un neamţ cu urechile deschise, trecând nu întâmplător prin părţile Făgăraşului şi ale Sibiului, le-a putut auzi cu ocazia participării la o nuntă la care fusese invitat.

Le-a aflat, dar sub ce formă, însă? Că prin acele locuri s-au petrecut, în vremuri apuse, dar nu foarte îndepărtate, nişte lucruri aproape de necrezut pentru mintea lui de generaţie postbelică, lucruri pe care, punînd cap la cap relatările, nu prea ştia în ce categorie să le încadreze, de unde şi întrebarea devenită ulterior titlu al cărţii sale, apărute la o prestigioasă editură germană: *Banditi, spioni sau eroi?* (Sttutgart, 2005). Autorul, dumirit mai apoi, după o îndelungă ascultare şi atentă investigaţie, adaugă chiar în subtitlul cărţii specificarea că toate acele relatări auzite de el prin părţile locului, în legătură cu nişte „haiduci", „bandiţi", „spioni" sau „eroi" locali (diferit calificaţi de o sursă sau alta, şi până la urmă mai degrabă neînţeleşi), nu sunt altceva decât fragmente vii din bătălia purtată, timp de aproximativ un sfert de secol, de către cei ce s-au opus, cu armele în mâini, procesului samavolnic de bolşevizare a României de după cel de-al doilea război mondial, când ţara s-a aflat multă vreme sub ocupaţia armatei sovietice sau la cheremul politrucilor ghidaţi de la Kremlin. Faptele lungii rezistenţe armate din munţi alcătuiesc o adevărată epopee istorică a luptei anticomuniste româneşti. Din păcate, un aspect istoric – în multe privinţe unic în Europa – pe care noi n-am vrut sau n-am fost vrednici să-l punem în evidenţă, preferând, din raţiuni meschine, să-l ascundem şi să-l denigrăm, obscurizându-l nu doar în conştiinţa publică, dar şi la nivelul istoriografiei oficiale, care s-a complăcut mai degrabă (şi se complace încă) în fel de fel de ticuri ideologice stângiste şi în fel de fel de „demitizări" antinaţionale. Numai că luptătorii născuţi pe pământurile Făgăraşului, Bucovinei, Bistriţei, Apusenilor, Muscelului sau Vrancei n-au pierit cu toţii, nici n-au amuţit cu laşitate. Unul dintre aceştia, „marele bandit" Ion Gavrilă Ogoranu, a dat chiar o monumentală tetralogie, deopotrivă mărturisitoare şi documentară, despre grupurile de rezistenţă pe care le-a cunoscut direct sau din care a făcut efectiv parte. Capodoperă a genului haiducesc modern, *Brazii se frâng, dar nu se îndoiesc*, cartea lui Ion Gavrilă Ogoranu, avea să fie una dintre sursele de bază ale autorului german Karl Heinz Brenndörfer, cel ce a avut şansa să-l întâlnească pe luptătorul român chiar faţă către faţă, la acea nuntă despre care am pomenit (şi care a avut loc într-o familie săsească).

K. H. Brenndörfer a ascultat atent toate relatările şi i-a iscodit pe toţi, ajungând să înţeleagă adevărata miză a faptelor, eroismul lor haiducesc, de înaltă demnitate morală şi naţională, dar şi de ce stăpânirea acelor vremi n-a precupeţit nici un efort de a-i prezenta ca „spioni" sau ca „tâlhari de drumul mare", nu doar ucigându-i pe mulţi dintre ei, dar şi întinându-le memoria pe termen lung, după toate metodele cominterniste ale propagandei mistificatoare.

Şi a mai înţeles ceva autorul german: a înţeles de ce acestei rezistenţe eroice i s-au alăturat, de-a lungul anilor, şi mulţi saşi, şvabi sau unii exilaţi de peste hotare, pentru a duce lupta împreună, în numele lui Dumnezeu şi al demnităţii umane. Un caz relevant este cel al celor paraşutaţi la începutul anilor '50, prinşi cu contribuţia unor trădători englezi şi condamnaţi la moarte în faimosul proces al „Paraşutiştilor" din 1953, pe care românii i-au uitat, dar K. H. Brenndörfer nu-i uită, ba chiar aduce în cartea lui mărturie ilustrată despre monumentele ridicate întru pomenirea lor în anii de după prăbuşirea lagărului comunist. În general, monumentele şi documentele atestă participarea la această lungă şi eroică rezistenţă anticomunistă, alături de mulţi oameni fără apartenenţă politică propriu-zisă, atât a „partidelor istorice", cât şi a Mişcării Legionare, din care au făcut parte mulţi dintre cei mai reprezentativi „bandiţi".

Gestul nobil de reconsiderare istorică săvârşit – cu totul dezinteresat – de autorul german va ajuta poate noilor generaţii româneşti să ştie că la 23 august 1944 nu toţi românii au trădat, ci au fost şi cruciaţi – adevăraţi cavaleri ai spiritului – care au dus lupta mai departe, salvând onoarea istorică a poporului român, într-unul dintre cele mai tragice momente ale zbuciumatei sale istorii.

Marcel PETRIŞOR

APARIŢII RECENTE

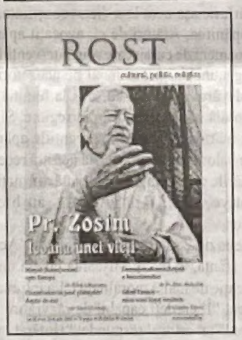

APEL APEL APEL

Dumnezeu m-a ajutat să închei, după 12 ani, noua versiune românească a *Infernului*. Am năzuit de la început s-o pot tipări în ediţie *bilingvă* (ceea ce ar fi o premieră în cultura românească, în ce-l priveşte pe Dante) şi *ilustrată* (cum au apărut atâtea ediţii în Occident, mai cu seamă cu gravurile lui Gustave Doré, sau, în perioada interbelică, traducerea românească în proză a lui Alexandru Marcu, cu gravurile lui Mac Constantinescu). O asemenea ediţie implică, desigur, costuri editoriale foarte mari (chiar renunţînd la legarea şi supracopertarea volumelor, ca şi la policromie, cu excepţia copertei): remunerarea – fie şi modestă – a unui ilustrator de marcă (ediţia va avea cel puţin 34 de ilustraţii interioare – câte una pentru fiecare cînt, redînd scenele cele mai semnificative), o hîrtie de calitate superioară, un format atipic (peste dimensiunile obişnuite) etc. În aceste condiţii (şi avînd în vedere că toate cele 34 de cînturi au fost publicate de-a lungul vremii chiar în paginile *Punctelor cardinale*, cu care am "compătimit" toţi laolaltă nu mai puţin de 14 ani), **îndrăznesc acum, ca niciodată, în nume propriu, să fac un apel către abonaţii şi cititorii revistei, din ţară şi din străinătate, să contribuie, în măsura posibilităţilor, la apariţia acestei cărţi, care sper să fie una de excepţie**. Ediţia va cuprinde o listă de onoare a principalilor ei "ctitori", iar fiecare dintre cei care o vor sprijini cu echivalentul a cel puţin 100 de dolari U.S.A. vor primi un volum gratuit, cu o dedicaţie specială. Năzuinţa mea ar fi ca ediţia să apară, într-un tiraj de minimum 1000 de ex. şi la un preţ totuşi accesibil, pînă în pragul toamnei viitoare şi să vădească, în răspărul crizei pe care o străbatem, o solidaritate de conştiinţă şi de suflet deopotrivă creştină, românească şi europeană.

Răzvan Codrescu,
(cu iertarea Dvs.)
tâlmaci şi cerşetor

P. S. Desigur, avînd în vedere birocraţia şi comisioanele exagerate din România, ar fi preferabil ca eventualele ajutoare să fie aduse personal sau prin bunăvoinţa unor intermediari particulari (pentru Bucureşti: tel. **021/3211076** sau **4402501**; pentru Sibiu: tel. **0269/422536**), sau livrate numai în următoarele conturi ING Bank N. V. Amsterdam, Sucursala Bucureşti (Şos. Kiseleff 11-13, sector 1): INGBROBU – **RO89INGB0000999900050234** (USD – bancă corespondentă: JP Morgan Chase Bank) sau INGBROBU – **RO35INGB0000999900050236** (EUR – bancă corespondentă: ING Bank N. V. Amsterdam). Pentru sumele în lei: ING Bucureşti, Cont'ROL **RO52INGB0000999900050221**. Titularul conturilor: **Adolf-Marian Vasile** (Aleea Bucşeneşti 5, bl. E8, et. 4, ap. 21, sector 6, Bucureşti, cod poştal 061573; e-mail: **razvancodrescu@yahoo.com**).

Le mulţumesc celor care n-au întârziat să răspundă deja acestui apel şi sper ca, pe drumul deschis astfel, să ne bucurăm cu toţii, până în toamnă, de finalizarea ediţiei în cele mai bune condiţii.

ADORMIREA MAICII DOMNULUI

ŞI CULTUL MARIANIC

Cultul marianic

Biserica Ortodoxă o preacinsteşte dintotdeauna pe "Preasfînta, Preacurata, Preabinecuvîntata, slăvita Stăpîna noastră de Dumnezeu Născătoare şi pururea Fecioara Maria" ca pe cea care este "mai cinstită decît Heruvimii şi mai slăvită fără de asemănare decît Serafimii", adică mai presus de toate celelalte făpturi, nu doar de cele văzute, dintre care s-a ivit, dar şi de cele nevăzute, între care veşniceşte. Iubirea şi evlavia faţă de Sfînta Fecioară stă în inima însăşi a trăirii ortodoxe, încălzind şi însufleţind întreg trupul Bisericii. Ea apare pretutindeni – în slujbe, în rugăciuni, în icoane. Aceasta nu înseamnă nicidecum o "divinizare" a ei, ci doar *o cinstire aparte* (*prea-cinstire* sau *supra-cinstire*), mai prejos de *adoraţia* adusă lui Dumnezeu, dar mai presus de *cinstirea* adusă Îngerilor şi Sfinţilor. Un creştinism fără cultul Născătoarei de Dumnezeu este întru totul străin de duhul ortodox (de altfel, adepţii protestantismului şi urmaşii lor, sectanţii, se deosebesc cel mai mult de Ortodoxie tocmai prin aceea că refuză cu înverşunare cultul Fecioarei şi al Sfinţilor). Desăvîrşita unire în Hristos a divinului cu umanul stă în strînsă legătură cu sfinţirea şi proslăvirea firii noastre omeneşti, căreia Maica Domnului îi este temei şi icoană. Biserica nu separă niciodată pe Maică de Fiu, "pe aceea care a întrupat de Acela Care S-a întrupat". Pe de altă parte, Dumnezeu n-a voit ca întruparea să fie o siluire a firii noastre, ci a voit ca această fire să consimtă de bunăvoie la aceasta, prin glasul celei mai curate fiinţe omeneşti, care a răspuns îngerului vestitor: "Iată roaba Domnului. Fie mie după cuvîntul tău!" (*Luca* 1, 38). Atunci Duhul Sfînt a pogorît şi a rămas asupra ei: "Buna Vestire a fost Cincizecimea Fecioarei". Maica Domnului reprezintă, totdeodată, răscumpărarea şi plinătatea *feminităţii*, reunind în chip tainic *maternitatea* şi *fecioria*. Dacă prin femeie (*Eva*) a intrat păcatul în lume, tot prin femeie (*Maria*) a venit în lume mîntuirea. Aşa cum lui Hristos I s-a spus "Noul Adam", Maicii Domnului i s-a spus "Noua Evă". Dar legătura dintre Maică şi Fiul ei nu se mărgineşte doar la momentul zămislirii fecioreşti; ea a vegheat cu smerenie drumul Lui pămîntesc, între naşterea din Betleem şi înălţarea din Betania; a luat parte la naşterea Bisericii apostolice, iar "adormind", a fost ridicată în chip minunat la ceruri, ca maică duhovnicească a umanităţii înnoite prin Hristos.

Adormirea Maicii Domnului În Sfînta Tradiţie

Cînd Hristos a găsit de cuviinţă ca maica Sa să se mute de pe pămînt la cer, Prea Curata a fost vestită cu 3 zile înainte de către Arhanghelul Gavriil: "Acestea zice Fiul tău: Vremea este a muta pe Mai-ca Mea la Mine. Nu te teme de aceasta, ci primeşte cuvîntul cu bucurie, de vreme ce vii la viaţa cea nemuritoare". Primind această "a doua Bună Vestire", Maica Domnului i-a adunat în preajmă pe toţi cei apropiaţi, înştiinţîndu-i de ce avea să se petrecă, rînduindu-şi toate cele spre înmormîntare şi zicînd: "Facă-se cu mine voia Fiului şi Dumnezeului meu". Apoi a adormit în pace. Icoana ortodoxă a Adormirii ne-o înfăţişează pe Născătoarea de Dumnezeu întinsă pe un pat, cuprinsă de un somn senin; apostolii se prosternează în jur, iar Hristos, în mijloc, circumscris în nimbul luminos al slavei Sale, îi ţine sufletul în palme. Tradiţia spune că apostolii au venit în chip minunat de pe unde se aflau, străbătînd văzduhul cu iuţeala gîndului, ca să-şi ia rămas bun şi să-i vegheze strămutarea. Petrecuţi de cîntece îngereşti şi de mare alai cinstitor, ei i-au pus trupul în mormînt, la Ghetsemani, veghind acolo vreme de 3 zile, neîmpăcaţi de a trebui să se despartă de dînsa. Apoi, deschizînd mormîntul, pentru ca şi Toma, care nu fusese de faţă la vreme, să se închine trupului preasfînt, ei s-au minunat aflînd mormîntul gol, doar cu giulgiul rămas drept mărturie. După o altă versiune a Tradiţiei, trupul Fecioarei ar fi fost răpit la cer chiar din mîinile apostolilor Petru şi Pavel, iar lînţoliul cu trupul celei adormite a mai putut fi văzut o vreme plutind pe nori. Multe minuni s-au petrecut cu acel prilej, printre care şi cea a iudeului necredincios care, voind să răstoarne năsălia, s-a pomenit cu braţele ca retezate din umeri, iar apoi, căindu-se şi atingîndu-se de patul Maicii Fecioare, s-a vindecat pe loc şi i-a adus pe mulţi la credinţă. Ca şi Fiul odinioară, Maica Domnului s-a mutat la cer cu trupul ei fecioralnic, iar acolo mijloceşte neîncetat pentru oameni în faţa lui Dumnezeu, cu Îngerii şi cu Sfinţii.

Adormirea Maicii Domnului în iconografia ortodoxă

În Răsărit, conform vechilor erminii (manuale de pictură bisericească), Adormirea Maicii Domnului (zugrăvită în biserici pe peretele de Apus al naosului) este înfăţişată astfel: în planul central se află patul pe care stă întinsă cea adormită, cu mîinile încrucişate pe piept, iar în spatele patului se află Hristos în mandorla (nimbul, aureola) slavei Sale, încadrat de îngeri şi ţinînd în braţe sufletul maicii Lui, reprezentat în chip de prunc înfăşat. Asistenţa este alcătuită, de regulă, din sfinţi ierarhi liturghisitori, îmbrăcaţi în *polistavrion* (veşmînt cu multe cruci) şi ţinînd în mîini Sfintele Evanghelii, apoi din cei 12 apostoli, cu expresii de jale adîncă (Petru şi Pavel stau cel mai aproape, aplecaţi la cele două capete ale patului) şi din femei bocitoare (în stînga, într-un plan mai îndepărtat). Apostolii (iar uneori şi ierarhii) sînt reprezentaţi fără aureole în jurul capetelor, ca să se distingă astfel mai bine aureolele Maicii Domnului şi ale personajelor cereşti. Uneori apare mai mic, în planul apropiat, un om cu mîinile tăiate de sabie îngerească: este evreul fanatic consemnat de tradiţie (care s-ar fi numit Jehonias). Cum însă s-a constatat că această apariţie anecdotică tinde să abată atenţia privitorilor de la chipurile esenţiale ale compoziţiei, reprezentarea lui a fost părăsită de cei mai mulţi iconografi bizantini. Compoziţia este străjuită pe laturi de două clădiri (reprezentînd, poate, Sinagoga şi Biserica, templul Legii Vechi şi templul Legii Noi). Fără bază scripturistică, iconografia e însă aici în acord cu imnografia, mai ales cu *svetilna* în care se cîntă (de Adormirea Maicii Domnului, dar şi în postul de 2 săptămîni care o precede): "Apostoli, de la margini adunîndu-vă aici, în satul Ghetsimani, îngropaţi trupul meu. Şi Tu, Fiule şi Dumnezeul meu, primeşte duhul meu". *(V. A. M.)*

AXIOANE DE CINSTIRE A MAICII DOMNULUI LA MARILE PRAZNICE BISERICESTI

La Învierea Domnului: Îngerul a strigat celei pline de dar: Curată Fecioară, bucură-te, şi iarăşi zic: bucură-te, căci Fiul tău a înviat a treia zi din mormînt! Luminează-te, luminează-te, Noule Ierusalime, căci slava Domnului peste tine-a răsărit! Saltă, saltă acum şi te bucură, Sioane! Iar tu, Curată Născătoare de Dumnezeu, veseleşte-te întru învierea Celui născut al tău!

La Înălţarea Domnului: Măreşte, suflete al meu, pe Hristos, dătătorul de viaţă, Cel ce S-a înălţat de pe pămînt la cer. Pe tine, Maica lui Dumnezeu, cea mai presus de minte şi de cuvînt, care ai născut negrăit sub ani pe Cel fără de ani, credincioşii, cu un gînd, te fericim.

La Pogorîrea Sfîntului Duh (Rusaliile/ Cincizecimea): Bucură-te, Împărătească Maică, slava fecioarelor! Că toată gura cea limpede şi bine grăitoare, vorbind, nu te poate cînta cum se cuvine; şi se întunecă toată mintea a cunoaşte naşterea ta. Pentru aceasta, cu un gînd, pe tine te slăvim.

La Adormirea Maicii Domnului (Sfînta Maria Mare): Neamurile toate te fericesc pe tine, una, de Dumnezeu Născătoare! Biruiescu-se hotarele firii întru tine, Curată Fecioară, ceea ce eşti după naştere fecioară şi după moarte – vie. Mîntuieşte pururea, Născătoare de Dumnezeu, moştenirea ta!

La Înălţarea Sfintei Cruci: Rai de taină eşti, Născătoare de Dumnezeu, care ai odrăslit, nelucrat, pe Hristos, întru care lemnul Crucii, cel de viaţă purtător, pe pămînt s-a sădit. Pentru aceasta, acum înălţat fiind [lemnul Sfintei Cruci], închinîndu-ne lui, pe tine te mărim!

La Naşterea Domnului: Măreşte, suflete al meu, pe cea mai cinstită şi mai preamărită decît oştile cele de sus! Taină străină văd şi preamăritâ: cer fiind peştera, scaun de Heruvimi Fecioara, ieslea sălăşluire, întru care S-a culcat Cel Neîncăput, Hristos Dumnezeu, pe Care, lăudîndu-L, Îl mărim!

La Botezul Domnului: Măreşte, suflete al meu, pe Cel ce în Iordan de la Ioan a luat Botezul! Nu se pricepe toată limba a te lăuda după vrednicie şi se întunecă şi mintea cea mai presus de lume, a te cînta pe tine, cea de Dumnezeu Născătoare. Însă fiind bună, primeşte credinţa, căci ştii dragostea noastră cea dumnezeiască; că tu creştinilor eşti folositoare şi pe tine te mărim.

La Buna Vestire: Binevesteşte, pămîntule, bucurie mare! Lăudaţi, ceruri, mărirea Dumnezeului nostru! Ca de un sicriu însufleţit al lui Dumnezeu, nicicum nu se atinge mîna necredincioşilor, iar buzele credincioşilor, fără tăcere, precum glasul îngerului cîntînd cu bucurie, să strige Născătoarei de Dumnezeu: Bucură-te, ceea ce eşti plină de har, Domnul este cu tine!

IMORALITATEA APARTENENȚEI LA FRANCMASONERIE

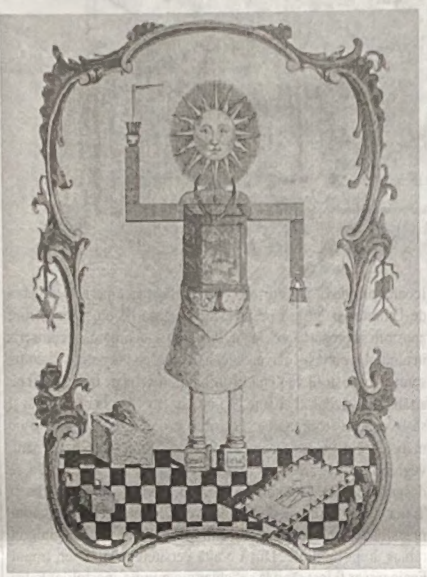

Doresc să demonstrez în cele ce urmează că apartenența la francmasonerie este cel puțin imorală.

Voi pune în paranteză toată controversa în legătură cu contribuția reală și potențială, negativă sau pozitivă, a francmasoneriei la istoria omenirii, pentru că aceasta nu schimbă cu nimic concluzia în problema pe care am pus-o.

Pentru sprijinitorii francmasoneriei, aceasta a contribuit, printre altele, la realizarea unui climat de toleranță și libertate politică (?), la constituirea statelor naționale, la evitarea unor conflicte.

Pentru adversarii francmasoneriei, aceasta a fost o forță în principal ocultă, prin care răul major s-a revărsat asupra lumii. Ea ar fi contribuit la izbucnirea revoluțiilor și războaielor mondiale din ultimele secole, la împărțirea lumii în zone de influență, la vânzarea unei părți a Europei comunismului sovietic, chiar la fundamentarea și biruința acestuia, la triumful nu al toleranței benefice, ci la încurajarea imoralității, pornografiei, homosexualității, în numele unei false lupte împotriva discriminării și sprijinirii așa-zișelor minorități, la tendințele anticreștine în numele democrației, în realitate a unui libertinaj criminal.

Așa cum am spus, nu voi intra în această controversă care deschide calea unei discuții niciodată terminate și în realitate nesemnificative pentru ceea ce vreau să demonstrez. Voi arăta că, indiferent ce părere avem despre contribuția francmasoneriei, pozitivă sau negativă, la viața societății din ultimele secole, participarea la ea este imorală în sine. Indiferent că vedem jumătatea plină sau cea goală a paharului, contează doar responsabilitatea pentru ce lipsește

În fond, ce este francmasoneria? Plecăm de la ceea ce se știe fără nici un dubiu. Francmasoneria este o asociație prezentă în toată lumea, care dispune de fonduri uriașe, sursă a unei influențe viu resimțite; cel puțin aceasta este mărturia a foarte mulți oameni, peste care nu se poate trece fără a friza absurdul, și care, cu toate acestea, nu este cunoscută în toate aspectele ei, deși s-au spus și s-au scris despre ea milioane de pagini, de emisiuni televizate sau de relatări pe Internet.

Să plecăm de la ceea ce se vede: asociațiile văzute, chiar dacă par a fi doar de fațadă, mascând centrele veritabile de putere și influență, sunt totuși singurele de necontestat pentru toată lumea, inclusiv pentru cei neinițiați. Luăm deci de bun, așa cum am făcut de la început, ceea ce se vede. Astăzi, membrii francmasoneriei văzute pretind că ea este un fel de asociație nevinovată, care nu are nici un fel de caracter sau țeluri politice, religioase, estetice etc. Este greu, dacă nu imposibil de imaginat și admis că miliardele de dolari din dosul acestor asociații sau loje, răspândite în toată lumea, nu urmăresc și nu cer membrilor lor nimic politic, religios sau artistic.

Simple asociații - eventual de jucat golf sau bridge. Dar pentru a demonstra fără drept de apel și a stabili ca ultimă concluzie posibilă caracterul imoral al participării la francmasonerie, să luăm de bune aceste afirmații.

Ceea ce se pretinde în fond este că francmasoneria nu este în ultimă instanță decât o asociație frățească și filantropică tinzând spre a generaliza în toată lumea spiritul de maximă toleranță. Dar toleranță față de ce și de pe ce poziție? Toleranța ca atare, fără a lămuri în prealabil aceste elemente și fără a avea o poziție față de ele, este o noțiune goală. Înainte de a avea o credință, toleranța ta este o atitudine inutilă, care face să zăngănească o monedă calpă.

De altfel, ceea ce este valoros în atitudinea de toleranță este îmbrățișat astăzi, cel puțin declarativ, de majoritatea societăților civilizate.

S-a renunțat, cel puțin în marea majoritate a societăților civilizate, și în primul rând în zona creștină, la impunerea concepției de viață prin forța statală. Fiecare trebuie să fie liber în raport cu puterea politică, să gândească asupra lumii, a vieții și a organizării societății așa cum dorește. În orice caz, valoroasă este această toleranță, acest respect al credinței celorlalți, neutilizarea în nici un fel a forței sau a ascendentului pe care ți-l dă puterea politică, pentru alinierea celorlalți la propriile tale convingeri, în măsura și numai în măsura în care ai o convingere pe care firesc dorești să o răspândești, însă exclusiv pe cale spirituală, pe calea argumentelor. Adevărul în care nu crezi și pe care nu dorești să-l împărtășești altora nu este decât o caricatură de adevăr.

De aceea, o asociație care pretinde că nu militează pentru nici o concepție religioasă sau politică, ci exclusiv pentru toleranță, este o imensă cacealma, dăunătoare și absurdă deopotrivă.

Această poziție afirmată declarativ de partea văzută a francmasoneriei, posibil pentru uzul naivilor, și care are menirea de a acoperi atitudini mult mai grave nemărturisite, este ea însăși de o mare nocivitate, pentru că ea conduce la slăbirea și, în final, abandonarea oricărei credințe. Atitudine sterilizantă și cel puțin la fel de nocivă ca și fanatismul instransigent, de care francmasoneria pretinde că ne apără.

Nu ar fi de mirare ca această poziție, transparent afirmată, să ascundă, așa cum mulți cred, un țel ocult, mergând până la dorința de dominație a lumii, de anihilare a credințelor religioase, îndeosebi a creștinismului, și chiar, așa cum unii o susțin, de satanizare a societății noastre. Este atât de aberantă afirmația că francmasoneria nu dorește decât să răspândească toleranța încât toate aceste suspiciuni își găsesc justificarea.

Dar din nou să renunțăm la orice alte învinuiri și suspiciuni și să rămânem strict la ceea ce se recunoaște de către partea văzută a francmasoneriei, ba chiar să plecăm de la premisa că nu există parte ocultă a francmasoneriei, oricât de improbabilă este această ipoteză, pentru a vedea că acest "rest" de necontestat este el însuși profund imoral, așa cum și mai imorală ar fi și alternativa unor acțiuni politice sau (anti)religioase oculte, caracter care ar face-o profund dăunătoare societății omenești.

S-a ajuns cu greu la convingerea - acum de necontestat - că cele mai mari șanse pentru ca politica să fie benefică le asigură transparența. În societățile moderne, centrele de inițiativă politică trebuie să fie la lumina zilei și să acționeze pe baza unor reguli cunoscute, pentru a mări șansele de reușită a lor. Desigur, nu totdeauna această transparență și aceste reguli sunt respectate, și nu totdeauna, chiar când se respectă, ele conduc la cele mai bune soluții și la eliminarea elementelor nocive și chiar imorale din viața publică. Totuși, șansele cele mai mari pentru optimizarea vieții publice le asigură transparența și respectarea unor reguli minimale.

Este posibil ca inițiativele politice pornind din centre oculte să fie bune în anumite momente. Aceasta nu împiedică ca o astfel de politică să fie *per sold* rea, și mai ales să nu conțină în mult mai mare proporție primejdii nemăsurate, unele cu caracter criminal și potențial fatale civilizațiilor în cadrul cărora se manifestă.

Ce sunt deci și ce justificare au asociațiile francmasonice după ce am eliminat, așa cum susțin francmasonii, chiar frizând absurdul, orice caracter militant, după ce am văzut că justificarea așa-zisei "lupte pentru toleranță" este goală de conținut?

Singura justificare de neînlăturat, de fapt liantul și forța pe care o au și pe care o mărturisesc formal de la început societățile masonice, rămâne organizarea, în mijlocul unor societăți mai mari, de nuclee cu oameni ce se ajută reciproc, transferând criteriile de selecție și promovare sociale. Aceasta este de fapt singura justificare posibilă, chiar dacă aceasta nu se recunoaște deschis, pentru apartenența la francmasonerie, în condițiile în care se ia în serios afirmația că ea a renunțat la orice țeluri politice, religioase etc.

Analizăm deci imoralitatea apartenenței la francmasonerie, în condițiile în care dăm crezare afirmației că ea nu mai are țeluri religioase sau politice. Dacă aceste țeluri există totuși, bine mascate, aceasta nu ar face decât să agraveze caracterul imoral și dăunător al apartenenței la francmasonerie.

Prin urmare, din nou și din nou, vom porni, chiar frizând absurdul, de la această afirmație de totală neutralitate a francmasoneriei, pentru a arăta fără dubiu că în orice caz apartenența la francmasonerie este imorală. De mii și sute de ani, omenirea încearcă, în ciuda nenumăratelor ratări, să stabilească criteriile obiective, cât mai oportune pentru societate, ale selecției și promovării în cadrul ei. O asociație cum ar fi cea a francmasoneriei, care nu are nici un alt scop decât cel al întrajutorării reciproce a membrilor săi, prin eludarea sau în orice caz, transgresarea criteriilor transparente de promovare în societate, este evident imorală.

Negarea unor scopuri politice sau religioase, pe lângă că este, pentru un om cât de cât lucid și informat, total inacceptabilă, nu înlătură cu nimic caracterul imoral și antisocial al apartenenței la francmasonerie. Admițând, chiar împotriva evidenței și a bunului simț, neutralitatea politică și religioasă a francmasoneriei, nu se face altceva decât să se pună în relief că motivația atitudinii lor este una interesată imorală și antisocială. Prin urmare, pentru un creștin nici nu se pune problema justificării participării la francmasonerie, dar chiar pentru un necreștin situația este inacceptabilă moral.

În general, cei care intră astăzi în francmasonerie sunt intelectuali și, din păcate, aceștia au în general o mare capacitate ca, atunci când interesele lor o cer, să-și justifice poziția. Totuși mi se pare că argumentele care condamnă din punct de vedere moral apartenența la francmasonerie sunt atât de pertinente încât este imposibil ca măcar o urmă de îndoială să nu răzbată pentru cel ce optează pentru apartenența la ea și căruia i-a mai rămas o fărâmă de bun-simț.

Acestuia, dacă se uită cu luciditate în oglindă, este imposibil să nu-și apară sieși penibil.

Pentru ca acest sentiment al penibilului să mijească în conștiința celor cărora le-a mai rămas o urmă de bun-simț și sunt membri ai francmasoneriei, am scris, poate cu naivitate și în zadar, aceste rânduri.

Pr. Matei BOILĂ

(Material apărut și în *Aldine*, 8 Iulie 2005, p. III)

www.punctecardinale.ro
e-mail: redactia@punctecardinale.ro
PUNCTE CARDINALE S. R. L.
cont: B. R. D. Sibiu RO48BRDE330SV02146903300
ISSN: 1223-3145

Gabriel CONSTANTINESCU (director), Răzvan CODRESCU (redactor șef),
Demostene ANDRONESCU (redactor șef-adjunct), Ligia BANEA (secretar de redacție),
Marcel PETRIȘOR, Pr. Gh. CALCIU (corespondent SUA),
Claudio MUTTI (corespondent Italia)
Adresa Redacției: 550399 SIBIU – Calea Dumbrăvii 109, tel./fax 0269/422536

Tehnoredactare computerizată
PUNCTE CARDINALE
Tipar: Masib S.R.L